

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ, МАДАНИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ – ХАЛҚИМИЗ МАЪНАВИЙ ОЛАМИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРИДИР

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашувдаги маърузаси

Ассалому алайкум, азиз дўстлар, қадрили устозлар! Мухтарам ватандошлар!

Бугун мана шу муҳташам саройда сиз, азизлар билан — миллий маданиятимизнинг кўзга кўринган намоёндалари, атоқли шоир ва адибларимиз, театр, кино, мусика санъати соҳасининг таникли ҳамда ёш вакиллари билан, санъатшунос олимлар, журналистлар билан учрашиб турганимдан бениҳоя хурсандман.

Фурсатдан фойдаланиб, сизларга, сизлар орқали ўзининг ёрқин истеъдоди, билим ва маҳорати, фидо-корона меҳнати билан жамиятимизнинг маънавий тарққетидаги муносиб ҳисса қўшиб келаётган барча ижодкор зиёлиларимизга юксак ҳурмат ва эътиромимни билдириб, самимий тилакларимни изҳор этаман.

Ҳурматли анжуман иштирокчилари!

Инсон қалбини, унинг дарду ташвишларини, халқнинг орзу-интилишлари, Ватанга муҳаббат ва садоқат туйғусини бетакрор сўз, оҳанг ва рангларда тараннум этишни ўз ҳаётининг маъно-мазмунини деб биладиган сиз, муҳтарам ижод аҳлининг меҳнати нақадар машаққатли, масъулиятли ва шарафли эканини барчамиз яхши биламиз.

Мен сизларнинг кўпчилигини узоқ йиллардан бунгунгидан танийман, асарларингизни ўқиганман, сизлар яратган куй-қўшиқларни, картиналар, фильм ва спектаклларни доимо катта қизиқиш билан тинглаб, томоша қилиб келаман.

Бир сўз билан айтганда, адабиёт ва санъатнинг чинакам муҳлиси бўлиш натижасида бахтиёрман.

Жиззах ва Самарқанд вилоятларида ҳоким бўлиб ишлаганимда ҳам, Тошкентдаги фаолиятим давомида ҳам сиз, муҳтарам ижодкорлар билан катта-катта тadbирлар, байрам ва маросимларда кўп-кўп учрашганимиз, суҳбатлашганимизни, керак бўлганида, ижодий бахслар ҳам қилганимизни, биргаликда амалга оширган ишларимизни мен доимо миннатдорлик билан эслайман.

Демокриманки, биз ҳаммамиз бир-биримизни яхши биламиз, машҳур бир қўшиқда айтилганидек, “ўртада бегона йўқ”.

Шу сабабли ҳам бугунги учрашувимизни, агар сизлар рози бўлсаларингиз, мана шундай самимий ва очик мулоқот руҳида ўтказсак, маданиятимиз ва санъатимизнинг ривожланиш жараёнларини ҳолисона ва танқидий баҳолаб, бу борда ўз ечимини кутаётган долзарб муаммолар ва уларни бартараф этиш ҳақида атрофлича фикрлашиб, бамаслаҳат бир қарорга келсак, айни муддао бўларди.

Азиз дўстлар!

Барчангиз яхши хабардорсиз, мамлакатимизда мустақиллик йилларида Биринчи Президентимиз Ислам Абдуганиевич Каримов раҳбарлигида амалга оширилган кенг қўламли ислохотлар миллий давлатчилик ва суверенитетни мустаҳкамлаш, тинчлик ва оқошталаниш, сарҳадларимиз дахлсизли-

гини, жамиятда қонун устуворлигини, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш йўлида муҳим пойдевор бўлди. Халқимизнинг муносиб ҳаёт кечириши, фуқароларимизнинг бунёдкорлик салоҳиятини рўйбга чиқариш учун зарур шарт-шароитлар яратди.

Айни вақтда, бугунги глобаллашув даврида жаҳон миқёсида чуқур молиявий-иқтисодий инқироз давом этаётган, рақобат тобора кучайиб бораётган кескин бир шароитда биз мамлакатимиз босиб ўтган тараққиёт йўлини ҳар томонлама таҳлил қилиб, давлатимизни барқарор ва жадал суруятлар билан ривожлантириш, олиб борилаётган ислохотлар самарасини янада ошириш мақсадида, **2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини** ишлаб чиқдик.

Ушбу Стратегияда давлат ва жамият қурилишини такомиллаштириш, қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш, иқтисодиётни янада ривожлантириш ва либераллаштириш, ижтимоий соҳани ривожлантириш, хавфсизлик, миллатларaro тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий руҳдаги ташқи сиёсат юритиш каби масалалар тараққиётимизнинг асосий йўналишлари сифатида белгилаб олинди.

(Давоми 2-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 2017 йил 3 август кунини мамлакатимиз ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашув ўтказди. Учрашувда миллий маданиятимиз, адабиёт ва санъатимизни ривожлантириш билан боғлиқ долзарб масалалар, уларни ҳал этиш йўллари, бу борда ижодий уюшмалар ва давлат ташкилотлари олдига турган муҳим вазифалар ҳақида атрофлича фикр алмашилди.

Самимий ва очик мулоқот руҳида ўтган йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталари раҳбарлари, Бош вазир, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари, Вазирлар Маҳкамаси комплекслари, вазирлик ва идоралар, йирик компания ва ҳўжалик бирлашмалари, банклар, ижодий уюшмалар, етакчи оммавий ахборот воситалари, маданият муассасалари, театр ва музейлар раҳбарлари, адабиёт, санъат ва маданият соҳасининг атоқли намоёндалари, журналист-

лар иштирок этди. Видео-конференция шаклида ўтган учрашувда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари, Маданият вазирлиги, ижодий уюшмаларнинг ҳудудий бўлиmlлари, жойлардаги маданият муассасалари, теле-радиоканаллар, газеталар раҳбарлари, ижодкор зиёлилар қатнашди.

Учрашувда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев маъруза қилди.

(Давоми 8-бетда.)

Янги ўқув йилига ПУХТА ТАЙЁРГАРЛИК КўРИШ – ДОЛЗАРБ ВАЗИФА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 2017 йил 2 август кунини умумтаълим мактаблари ва ўрта махсус, касб-хўнар таълими муассасалари ўртасида ўзаро интеграцияни таъминлаш ҳолда, 11 йиллик ўрта таълим тизимини жорий этиш, ўрта махсус, касб-хўнар таълими тизимини тубдан ислоҳ қилиш масалаларига бағишланган видеоселектор йиғилиши бўлиб ўтди.

Йиғилишда Бош вазир ва унинг ўринбосарлари, тегишли вазирлик ва идоралар раҳбарлари, жойларда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари, халқ таълими ва ўрта махсус, касб-хўнар таълими ҳудудий бошқармалари бошлиқлари, олий таълим муассасалари ректорлари, ўқитувчи ва педагоглар, жамоатчилик вакиллари иштирок этди.

Маълумки, давлатимиз раҳбари томонидан Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида аҳоли, жамоатчилик вакиллари билан ўтказилаётган учрашув ва мулоқотлар чоғида, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Халқ қабулхоналари ва Виртуал қабулхонасига отаналардан бўлаётган мурожаатларда умумтаълим мактабларида 10–11-синфларни ташкил этиш юзасидан кўплаб тақлифлар билдирилмоқда.

(Давоми 9-бетда.)

ИҚТИСОДИЁТНИНГ БАРҚАРОР ЎСИШИНИ ТАЪМИНЛАШ – ХАЛҚИМИЗ ФАРОВОНЛИгини ОШИРИШНИНГ МУҳИМ ОМИЛИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 4 август кунини 2017 йили Инвестиция дастурига қиритилган йирик ва муҳим аҳамиятга эга инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш ва йил якуни бўйича қўйилган натижалар, шунингдек, давлатимиз раҳбарининг Андижон вилояти ва пойтахтимизнинг Чилонзор туманига таширлар чоғида белгиланган вазифалар ижросига бағишланган видеоселектор йиғилиши ўтказилди.

Йиғилишда Бош вазир ва унинг ўринбосарлари, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари, тегишли вазирликлар, идоралар, ҳўжалик бирлашмалари раҳбарлари иштирок этди. Видеоконференция алоқаси орқали Қорақалпоғистон Республикаси

Жўқорғи Кенгеси Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари, маҳаллий ҳокимликлар, вазирлик ва идораларнинг ҳудудий тузилмалари, қорхоналар раҳбарлари, тадбиркорлар ва инвесторлар қатнашди.

(Давоми 8-бетда.)

Юкинг ерда қолмагай, она юрт, ота макон!

Эл бошига кўтаргай улуғларин ҳар қачон, Давлатинг пойдор, шаъну шавкатинг жаҳон бўлгай.

Эркакларнинг шоҳ асари

Рақс усталари ушбу шоҳ асарни келажак авлодга ўз ҳолича, тўла-тўқис еткази олишига ишончимиз қомил.

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ, МАДАНИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ — ХАЛҚИМИЗ МАЪНАВИЙ ОЛАМИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРИДИР

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашувдаги маърузаси

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Мана шу Стратегияга мувофиқ, барча соҳа ва тармоқлар қатори маданият ва санъат, адабиёт, оммавий ахборот воситалари раёнақини янги босқичга кўтаришни биз ўз олдимизга мақсад қилиб қўйганмиз. Бу борада олиб борилаётган амалий ҳаракатлар сизларга яхши маълум, деб ўйлайман.

Шу ҳақда қисқача тўхталиб ўтишга рухсат бергайсиз.

Биз ҳозирги вақтда йирик бир лойиҳа — Ўзбекистондаги Ислон маданияти марказини ташкил этиш бўйича катта ишларни бошлаб юбордик.

Бу марказ аввало халқимизнинг яратувчилик даҳоси билан бунёд этилган ноёб меросни ҳар томонлама чуқур ўрганиш, юртимиздан етишиб чиққан буюк аллома ва мутафаккирларнинг ҳаёти ва илмий-ижодий фаолияти ҳақида яхлит тасаввур уйғотиш, халқаро миқёсда динлараро ва цивилизациялараро мулоқотни йўлга қўйиш, бугунги мураккаб даврда ислом динининг инсонпарварлик моҳиятини очиб бериш, жаҳолатга қарши маърифат билан курашиш, ёш авлодни гуманистик ғоялар, миллий гурур ва ифтихор руҳида тарбиялашдек эзгу мақсадларни кўзда тутиди.

Шунингдек, Самарқандда Имом Бухорий номидаги халқаро илмий-тадқиқот маркази барпо этилаётганидан ҳам хабардорсиз, албатта.

Бундан ташқари, яқинда "Қадимий ёзма манбаларни сақлаш, тадқиқ ва тарғиб қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" қарор қабул қилдик. Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Ўзбекистонга оид хориздаги маданий бойликлари тадқиқ этиш маркази, Фанлар академияси қошида Ўзбекистоннинг янги тарихи маркази тuzилди.

Биз ана шундай марказлар фаолиятини самарали ташкил этишда сиз, азизлар ўз истеъдодингиз, билим ва тажрибангиз билан яқиндан ёрдам берасиз, деб ишонамиз.

Маънавий ҳаётимизни янада ривожлантириш мақсадида кейинги пайтда бир қанча муҳим ҳужжатлар, жумладан, китобхонлик маданиятини ошириш, маданият ва санъат соҳасини такомиллаштириш, ҳудудларда улуг санъаткорларимиз номи билан аталадиган ижодий мактаб ва марказлар ташкил этиш тўғрисидаги қарор ва фармойишлар ҳам қабул қилинди.

Бу ҳақда гапирганда, Тошкент шаҳрида Адиблар хиббони бунёд этилаётгани, у ерда адабиётимизнинг буюк намояндаларига бағишлаб ёдгорлик мажмуалари ўрнатилаётгани, шунингдек, Наманган вилоятида улкан маърифатпарвар Ибрат домла, Жиззах шаҳрида атоқли ижодкорлар Ҳамид Олимжон, Зулфия ва Шароф Рашидов, Хоразм вилоятида оташнафас ҳофиз Комилжон Отаниёзов, Нукус шаҳрида Ўзбекистон Қаҳрамони, Халқ шоири Ибройим Юсупов, Фаргона, Қашқадарё ва Андижон вилоятларида Эркин Воҳидов, Абдулла Орипов, Муҳаммад Юсуф хотиралари

ни абадийлаштириш ишлари олиб борилаётганини қайд этиш лозим.

Бу ишларнинг мантйқий давоми сифатида ёш шоир ва адиблар, актёр, рассом ва кўшиқчилар, журналистларнинг истеъдодини юзага чиқариш, уларга эътибор ва ғамхўрлик кўрсатиш борасида ҳам қатор чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Биргина мисол. 2010 йилдан буён Ёзувчилар уюшмасининг "Ижод" фонди томонидан "Биринчи китобим" сериясида 1 миллиард 300 миллион сўм маблағ сарфланиб, 73 нонда, жами 1 миллион 220 минг нусхада ёш ижодкорларнинг китоблари нашр этилди ва улар республикамизнинг барча таълим муассасаларига бепул етказиб берилмоқда.

Биз мана шу ўта муҳим йўналишдаги ишларимизни бундан кейин ҳам қатъият ва изчиллик билан давом эттирамиз — мен бу ҳақда кейинроқ батафсил гапираман. Нега деганда, адабиёт ва санъатга, маданиятга эътибор — бу аввало халқимизга эътибор, келажакимизга эътибор эканини, буюк шоиримиз Чўлпон айтганидек, адабиёт, маданият яшаса, миллат яшаш мумкинлигини унутишга бизнинг асло ҳаққимиз йўқ.

Лекин табиий бир савол туғилди. Мамлакатимизда олиб борилаётган бугунги кенг қўламли ислохотлар, янгиланиш ва ўзгаришлар жараёнида ижодкор зиёлиларимизнинг ўрни ва ҳиссаси қандай бўлмоқда?

Албатта, биз халқимизнинг маънавий камол топишида маданият намояндаларининг улкан хизматлари борлигини доимо миннатдорлик билан эътироф этамиз. Юксак идеаллар йўлида фидойилик кўрсатиб яшаш, ўзлгимизни англаш, гурур ва ифтихор, миллий манфаатларимизни ҳимоя қилиш учун бел боғлаб майдонга чиқиш — сиз, ижод аҳлига хос эзгу фазилат эканини ҳаммамиз яхши биламиз ва буни юксак қадрлаймиз.

Лекин, қўлимизни кўксимизга қўйиб ҳолисона айтайлик: ижодкор зиёлиларимизнинг бугунги фаолияти жамиятимизни, энг аввало, элюрт тақдир учун доимо куюниб, ёниб яшайдиган, бедор қалб эгалари бўлган сизларнинг ўзингизни қониқтирадимиз?

Ўйлайманки, ҳозирги кунда маданият ва санъат аҳлида фаоллик, янги-янги ижодий ғоя ва ташаббуслар билан яшаш, изланиш руҳи етишмаётганини ўзларингиз ҳам ҳис қилиб турибсиз.

Юртимиздаги бугунги ижодий муҳитни кузатсак, у қандайдир турғунликка тушиб, бир ҳайда депсиниб тургандай, кўпчилик ижодкорларимиз ўз ташвиш ва муаммолари билан ўралашиб қолгандай таассурот қолдиради. Ҳолбуки, маданият ва санъат арбоблари ҳаммаша жамиятнинг энг олдинги сафларида бўлиши, ўз асарлари, фаол гражданлик позицияси билан одамларни эзгу мақсад ва марралар сари бошлаши, илҳомлантириши керак эмасми?

Азал-азалдан халқ ижод аҳлига жуда катта ҳурмат ва ишонч билан

қараши сизларга яхши маълум. Русча ибора билан айтганда, уларга "властители дум", яъни "жамият тафаккурининг эгалари" деган юксак баҳо бериб келиниши албатта беҳиз эмас. Чунки, сизларга Яратганининг ўзи шундай ноёб истеъдод ва салоҳият ато этганки, бундай хусусият, бундай фазилат ҳар кимга ҳам насиб этмайди.

Адабиёт ва санъатнинг нақадар қудратли кучга эга экани ҳақида сиздек зукко инсонлар ҳузурида сўз юритишга, очигини айтсам, мен бироз тортинаман. Лекин мана шундай буюк, илоҳий кучдан биз мамлакатимиз, эл-юртимиз раёнақи йўлида оқилона ва самарали фойдаланяпмизми? Ёки улуг адибимиз Абдулла Қаҳҳор айтганидек, атомнинг кучини ўтин ёришга сарфлапмизми?

Албатта, санъаткорларимиз ўртада халқимиз олдидаги маънавий ва ижтимоий бурчини, фарзандлик қарзини чуқур англаб, ўзини аямасдан меҳнат қилаётган, жамиятимизнинг олдинги сафларида бўлиб келаётган инсонлар оз эмас.

Замон билан ҳамнафас ижод қилиб, бошқаларга ўрнак ва намуна кўрсатаётган фидойи, фаол зиёлиларимизнинг аксарият қисмини бугунги даврамизда кўриш шахсан менга катта ҳурсандчилик бағишлайди. Уларнинг ижодий изланиш ва ютуқлари, хусусан, Ўзбекистоннинг бугунги ҳаётига бағишланган сермазмун асарлари ҳақида узок гапириш мумкин ва бунинг учун биз улардан миннатдоримиз. Лекин, бундай асарлар асосан шоир ёки адиб, рассом ёки режиссёр, бастакорнинг шахсий ташаббуси билан яратилаётгани сир эмас. Уларнинг дунёга келишида ижодий жараёнларни мувофиқлаштириб, санъат аҳлини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаб, ҳақиқий таянч ва суянч бўлиши зарур бўлган ижодий уюшмаларимиз ва давлат идораларининг ўрни ва таъсири етарлича сезилмапти. Ижодий ташкилотларимиз шиддат билан ўзгараётган замонга ҳамқадам бўлиб яшаш, ўз фаолиятини самарали ташкил этишда давр талабларидан орқада қолмоқда.

Аслида улар нафақат бугунги кун, балки келажакни кўзлаб иш тутиши, шу асосда пухта ўйланган, мустаҳкам режаларни тузиши керак эмасми? Дейлик, 15-20 йилдан кейин Ўзбекистоннинг маданият ривожланиши қандай кечади, бугун биз яшаётган Интернет ва юксак технологиялар асрида адабиёт ва санъат, маданиятимизнинг ўрни ва таъсирини нафақат сақлаб қолиш, балки қандай қилиб уни қучайтириш мумкин, деган тўғри ва одилона саволлар барчамизни, биринчи навбатда, халқимизнинг энг илгор вакиллари бўлган ижод аҳлини ўйлантириши зарур эмасми?

Таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, ижодий уюшмаларнинг бугунги фаолиятида тадбирбозлик, шунчаки ҳўжақўрсинга ишлаш, сусткашлик ва лоқайдлик кайфиятлари тобора яққол кўзга ташланмоқда. Ижодий ташкилотлар раҳбарларининг аксарияти фақат юқоридан буйруқ қутиб ишлашга ўрганиб қолгани,

уларнинг фаолиятида умумий мақсад учун жон куйдириш, ташаббус ва ташкилотчилик сезилмаётгани албатта ачинарли ҳол.

Мен бугунги учрашувга тайёргарлик кўриш жараёнида ижодий ташкилотларимизнинг Низомлари билан танишиб чиқдим. Қаранг, бугун биз қўяётган саволлар, долзарб вазифаларни амалга ошириш аслида бу тузилмаларнинг Низомларида аниқ белгилаб қўйилган экан. Демак, ижодий ташкилотларимиз ўз фаолиятининг пойдеворини ташкил этадиган асосий ҳўжат — Низом талабларига амал қилмапти, десак, тўғри бўлади.

Мисол учун, Ўзбекистон Бадиий академияси, Бастакорлар уюшмаси каби ташкилотларда ана шу талабларга эътибор қилмаслик, хусусан, съезд ва сайловларни ўз вақтида ўтказмаслик ҳўлатлари ҳам шундан далолат беради.

Бастакорлар уюшмасининг қурултои 1995 йилдан сўнг — орадан анча вақт ўтиб, нҳоят 2014 йилда, шунда ҳам юқори ташкилотларнинг талаб билан ўтказилганини қандай баҳолаш мумкин? Ҳолбуки, бугунги кунда барча давлат ва нодавлат ташкилотлар учун халқ билан доимий мулоқот қилиш, халқ олдида ҳисобот бериш энг асосий талаб сифатида қўйилмоқда.

Ёки биз бир пайтлар катта умид билан ташкил этган Бадиий академия фаолиятини оладиган бўлсак, бу ерда 2003 йилдан буён сайлов ўтказилмаганини қандай изоҳлаш мумкин? Ҳозирги вақтда академияда 10 та ҳақиқий аъзолик ўрни бўшаб қолгани ҳўлда, нега янги сайлов ўтказилмаётганини тушуниш қийин.

Бу албатта мазкур уюшмаларда масъулият туйғуси, ишчанлик ва ижодий муҳит йўқолиб бораётганининг натижасидир.

Айни пайтда, адабий-бадиий жараёнларда кўзга ташланаётган салбий тенденциялар, хусусан, маданият соҳасида тхоратлашув, шахсий манфаатнинг биринчи ўринга чиқаётгани, ғоявий-бадиий жиҳатдан саёз асарларнинг бозори қаққон бўлиб бораётгани ташвиш уйғотмасдан қолмайди. Афсуски, ижодий уюшмалар томонидан бундай ҳўлатларга принципиал баҳо берилмапти, уларни бартараф этиш бўйича ҳар томонлама асосланган амалий тақлифлар ўртага қўйилмапти.

Нима учун маданий ҳаётимизда танқидий руҳ сезилмайди? Соғлом танқид, баҳс ва тортишув бўлмаган жойда чинакам ижод бўлиши мумкинми ўзи? Бу борада Маданият вазирлиги, "Ўзбекино" агентлиги, Бастакорлар уюшмаси, "Ўзбекконцерт" ва бошқа ижодий ташкилотлар қошидаги бадиий кенгашларнинг фаолияти деярли сезилмапти.

Яратилаётган асарлар, фильм ва спектакллар, кўргазма ва концерт дастурлариға принципал ва маълакали баҳо бериш, матбуотда ҳолис ва ҳаққоний рецензиялар, ҳулосалар билдириш тобора камёб ҳодисага айланиб бормоқда.

(Давоми 3-бетда.)

2017-yil 5-avgust, № 62 (9023)

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ, МАДАНИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ — ХАЛҚИМИЗ МАЪНАВИЙ ОЛАМИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ МУСТАҚҚАМ ПОЙДЕВОРИДИР

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашувдаги маърузаси

(Давоми. Боши 1-, 2-бетларда.)

Яна бир ташвишли ҳолат — ижодий уюшмалар ўртасида ҳамкорлик алоқалари яхши йўлга қўйилмаган. Бадий академия, Бастакорлар, Ёзувчилар, Журналистлар, Кино арбоблари уюшмалари ва бошқа ташкилотларнинг ўзаро ижодий муносабатлари деярли тўхтаб қолган, уларнинг ҳар бири ўз ёнига ўзи қоврилиб ётибди. Ваҳоланки, ушбу тузилмалар фаолиятида биргаликда ҳал этилиши лозим бўлган кўплаб ижодий ва ижтимоий муаммолар тўпланиб қолган.

Бу ҳақда гапирганда, авваламбор, адабиёт ва санъат, маданият, оммавий ахборот воситалари фаолияти бўйича мавжуд ҳуқуқий-норматив базани такомиллаштириш, соҳанинг моддий-техника салоҳиятини мустаҳкамлаш, ижод аҳлининг машаққатли меҳнатини моддий ва маънавий жиҳатдан муносиб рағбатлантириш, кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан қайта қўриб чиқиш ва ислоҳ қилиш каби бир-биридан муҳим ва долзарб масалалар ижодий уюшмалар эътиборидан четда қолиб келаётганини таъкидлаш лозим.

Бугунги кунда зиёлилар даврасида енгил-елпи китоблар, саёз, олди-қочди газета-журналлар, теле-радио станциялар кўпайиб бораётгани тўғрисида ҳақли эътирозларни эшитиш мумкин.

Ҳозирги пайтда юртимизда турли мулк шаклига эга бўлган 1513 та оммавий ахборот воситаси, шунингдек, 122 та нашриёт фаолият олиб бормоқда. Аммо уларнинг барчаси ҳам бизнинг миллий ғоямизни ривожлантириш, халқимиз маънавиятини юксалтиришга хизмат қилаяптими, деган савол кўндаланг турибди. Хусусий нашриётларнинг кўпчилиги бир вақтлар вилоятларда ҳам нашриётлар бўлсин, деган нотўғри ёндашув билан ташкил этилгани, уларнинг моддий-техника базаси, кадрлар салоҳияти ниҳоятда ночор экани китоб деган мўтабар тушунчанинг қадрини туширишга олиб келаётганини ҳеч кимга сир эмас. Лекин бу муаммони қонуний асосда қандай ҳал қилиш мумкинлиги ҳақида амалий таклифлар деярли учрамади.

Бошқаларга қандай, билмадим-у, аммо менинг назаримда, бундай салбий ҳолатнинг бош сабаби мамлакатимиз ахборот бозорининг тартибга солинмагани билан боғлиқ. Бу борада сон эмас, сифат ва самара муҳим. Майли, нашриётлар сони 122 та бўлмасин, озроқ бўлсин, лекин талабга жавоб берадиган бўлсин.

Биз бугун китобхонлик маданиятини ошириш, илмий, бадий, сиёсий адабиётларни кўпайтириш масаласига алоҳида эътибор бераёلمиз. Аммо бу ишларни ҳар томонлама пухта ўйлаб амалга оширишимиз, бошлаган олижаноб ҳаракатимизни обрўсизлантиришга йўл қўймаслигимиз шарт.

Афсуски, матбуот ва ахборот соҳасида давлат сиёсатини амалга оширишда ваколатли ва масъул орган вазифасини бажариши керак бўлган Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги бу борада фақат

қузатувчи бўлиб ўтирибди. Шунинг учун яқинда Матбуот ва ахборот агентлигига янги раҳбар тайинланди. Шу билан бирга, ушбу ташкилот фаолиятини тубдан қайта қўриб чиқиш бўйича Президент қарори тайёрланмоқда.

Қадрли дўстлар!

Ҳаммангиз гувоҳсиз, бугунги кунда Ўзбекистон улкан қурилиш ва бунёдкорлик майдонига айланмоқда. Замоनावий корхона ва иншоотлар, автомобиль ва нефть заводалари, тўқимачилик комбинатлари, эркин иқтисодий зоналар барпо этиляпти. Янги-янги конлар ишга туширилмоқда, минтақа ва ҳудудларимизда автомобиль ва темир йўллари, сув омборлари, мухташам кўприклар, аҳоли учун арзон уй-жойлар, кўплаб илм-фан, тиббиёт, маданият ва спорт марказлари қурилмоқда, минглаб гектар майдонларда катта-катта бог-роғлар яратилмоқда.

Энг муҳими, мураккаб ва оғир, чуқур билим ва тажрибани талаб қиладиган шароитларда, кечани кеча, кундузни кундуз демасдан, мана шундай катта лойиҳаларни ким амалга оширяпти, ким бу ишларни қилаяпти? Ўзимизнинг одамлар, ўзимизнинг йигит-қизларимиз. Ана шу қора кўзларнинг меҳнати ва жасорати, Ватанга фидойилиги ҳар қандай эътироф ва таҳсинга лойиқ эмасми?

Бундай бунёдкорлик ишлари, мен ўйлайманки, ҳар қандай ижодкор учун илҳом манбаи бўлиб, янги асарлар учун мавзу бўлиб хизмат қилиши мумкин. Замонамизнинг ҳақиқий қаҳрамонлари бўлган мана шундай қурувчи ва муҳандислар, дала заҳматкашлари ҳақида, жонқуяр муаллим ва шифокорларимиз, жасур ҳарбийларимиз, навқирон ёшларимиз эришаётган ютуқ ва марралар ҳақида сизлар ёзмасангиз, Ватанимиз тарихининг бадийи солномасини сизлар яратмасангиз, ким яратади? Агар биз истеъдод ва маҳоратимизни шу муқаддас замин, шу олижаноб халқимиз учун сафарбар этмасак, ҳазрат Навоий айтмоқчи, бу ҳунарни асраб нима қиламиз, қаерга опкетамиз уни?

Неча йиллардан бери масала кўямиз — замоनावий қаҳрамон образини яратайлик, деб. Лекин бирорта жиддий натижага эриша олдикми?

Албатта, бу борада қандайдир интилиш ва ҳаракатлар кўзга ташланаётганини, бадийи ва публицистик асарлар, пьеса ва киноленталар пайдо бўлаётганини инкор этиб бўлмайди. Аммо уларнинг кўпчилиги юракдан чиқмаган, зўрма-зўраки уринишлар бўлиб, ҳали маданий ҳаётимизда воқеа бўладиган етук ва мукамал асарлар яратилгани йўқ, десак, бу ҳам ҳақиқат бўлади.

Очиғини айтганда, баъзи ижодкорларга бу масала бироз ғалати туюлиши, улар буюртма билан яхши асар, тўлақонли образ яратиш бўлмайди, деган фикрни билдириши ҳам мумкин. Лекин мен ўйлайманки, санъаткор — агар у ҳақиқий истеъдод эгаси бўлса — ижтимоий буюртма асосида ҳам етук асар яратишга қодир бўлади. Фафур

Фулум, Ҳамид Олимжон, Туроб Тўла, Жуманиёз Жабборов ва бошқа атоқли шоирларимиз ижодидан бунга кўплаб мисоллар келтириш мумкин. "Алишер Навоий", "Тоҳир ва Зухра", "Абу Райҳон Беруний", "Махаллада дув-дув гап", "Ёр-ёр" каби машҳур фильмларимиз ҳам ўз вақтида давлат буюртмаси билан яратилгани сизларга яхши маълум.

Ёки Ўзбекистон халқ ёзувчиси Абдулла Қаҳҳордек талабчан адиб ҳам бир пайтлар Мирзачўлга бориб, икки-уч ой чайлада яшаб, буюртма билан "Шоҳи сўзана" деган гўзал асар ёзганини, у дунёнинг кўплаб мамлакатларида саҳнага қўйилиб, шухрат қозонганини ҳаммамиз биламиз.

Бугунги имкониятдан фойдаланиб, сиз, азиятларга бир таклиф билан мурожаат қилмоқчиман. Энг истеъдодли ва масъулиятли ёзувчиларимиз, кино, театр, мусиқа ва тасвирий санъат арбобларига ижтимоий буюртма бериш масаласини тизимли асосда йўлга қўйсак, уларни юртимизнинг турли ҳудудларига ижодий сафарларга юбориб, янги асарлар яратишга рағбатлантирсак, нима дейсизлар?

Масалан, таниқли шоирларимиз Анвар Обиджон Фаргона водийсида, Махмуд Тоир Тошкент вилоятида, Сирожиiddин Саййид Сурхон воҳасида бўлаётган бугунги улкан ўзгаришлар ҳақида янги асарлар ёзиб берса, қандай яхши бўларди.

Ёки ҳўрматли шоирамиз Халима Худойбердиева бугунги ёш ўзбек қизлари ҳаёти, уларнинг орзу-интилишлари ҳақида бир асар — майли, бу дoston бўладими, драма ёки сценарий бўладими — ёзиб берсалар, аини муддао бўларди. Мана шундай асарларни биз Ойдин Ҳожиёва, Эноҳон Сиддиқова, Шарифа Салимова, Хосият Бобомуродова, Фарида Бўтаева, Гулайша Есемуратова, Зулфия Мўминова, Зулфия Қуролбой кизи ва бошқа фаол ижодкор аёлларимиздан ҳам кутиб қоламиз.

Мана шу даврада ўтирган, жойларда бизни эшитаётган барча ижодкор дўстларимизнинг ҳам ижодий режалари бўлса, биз ижодий уюшмаларимиз орқали бундай таклифларни қўриб чиқишга тайёрмиз. Агар Абдулла Қаҳҳор чайлада яшаб асар ёзган бўлса, биз сизлар учун барча шароитларни яратиш, керак бўлса, гонорарини олдиндан, 5-10 ҳисса қилиб тўлаб беришга ҳам тайёрмиз.

Шу ўринда мени кўпдан буён ўйлантириб келаётган яна бир масала бўйича сизлар билан фикрлашмоқчиман.

Барчамиз, айниқса, бу ерда йилгилан ижодкор зиёлиларимиз, бизнинг қандай буюк ва шонли ўтмишимиз, қандай улғу аждодларимиз борлигини яхши биламиз ва бу билан ҳамиша фахрланамиз. Мисол учун, биронта жангда енгилмаган буюк саркарда Соҳибқирон Амир Темурни олаимизми, алгебра фанига асос солган Ал-Хоразмийни олаимизми, Колумбдан 500 йил олдин Американи кашф этган Беруний бобомизни олаимизми, ўрта асрларда тиббиёт фанининг пойдевори яратган Ибн Синони олаимизми, ас-

трономия соҳасида бекиёс кашфиётлар қилган Мирзо Улуғбекни олаимизми — жаҳон цивилизацияси ва маданиятига улкан ҳисса қўшган бундай улғу аждодларимизнинг ҳар бири ҳақида соатлаб гапиришимиз мумкин.

Лекин, ҳолисона айтганда, кейинги пайтда ана шундай улғу зотлар, улар қаторида Имом Бухорий, Имом Термизий, Баҳовуддин Нақшбанд, Бурҳониддин Марғиноний, Абу Мўъин Насафий каби азиз-авлиёларимиз, Алишер Навоий, Бобур каби шоир ва мутафаккирларимиз хотирасини кино экранларида акс эттириш учун бирон-бир арзийдиган иш қилдикми? Тан олиш керакини, йўқ.

Бу мавзуларда бундан қирқ-эллик йил олдин устоз кино ижодкорларимиз томонидан баъзи бир асарлар яратилган бўлиб, улар ҳозирга қадар экранлардан тўшмай келмоқда. Мустабид тузумнинг оғир шароитида шундай кинофильмлар яратганлари учун улардан албатта миннатдормиз. Лекин бу асарлар ўз даврининг мафқураси билан сўғорилгани, уларнинг айримларида тарихий ҳақиқат бузилганидан ҳам кўз юмиб бўлмайди.

Албатта, яқин ўтмишимизда ҳам таниқли режиссёрларимиз томонидан бу борада баъзи бир ҳаракатлар бўлганини эътироф этиш лозим. Масалан, атоқли адибларимиз Ойбек ҳамда Пиримқул Қодировнинг романлари асосида таниқли телережиссёр Мақсуд Юнусов "Алишер Навоий" ва "Бобур" видеофильмларини яратганини, уларда машҳур актёрларимиз маҳорат кўрсатганини яхши биламиз. Аммо бу фильмларни суратга олишда моддий-молиявий ва техник имкониятлар ниҳоятда чеклангани яққол сезилиб туради. Кейинчалик "Ўзбекфильм" студияси "Буюк Амир Темур" бадийи фильминини яратди. Лекин, минг афсуски, бу асар қутилган натижани бермади, уни "Мана бизнинг Соҳибқирон бобомиз!" деб фахрланиб, кўз-кўз қилиб кўрсатишнинг имкони бўлмади.

Ижодкорларимиз тарихий мавзуга қўл урар эканлар, қўламни кенгрок олишга, маррани бандан қўйишга алоҳида эътибор қаратишларини истардик. Чет элларда Спартак, Ганибал, Александр Македонский, Наполеон, Леонардо да Винчи, Бетховен, Лев Толстой каби буюк шахслар ҳақида тарихий ва бадийи жиҳатдан мукамал қандай етук асарлар яратилган!

Ҳолбуки, бизнинг улғу боболаримиз ҳам улардан зиёд бўлса зиёдик, лекин асло кам эмас. Агар биз аждодларимиз хотирасини улуғламоқчи, шу асосда ўзбек номини, Ўзбекистон номини бутун дунёга тараннум этмоқчи эканмиз, бу ишни биринчи навбатда кино санъати орқали амалга оширишимиз керак. Айнан кино санъати орқали жаҳон экранларини забт этишимиз, шу йўл билан дунё аҳлининг диққат-эътиборини қозонишимиз мумкин.

(Давоми 4-бетда.)

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ, МАДАНИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ — ХАЛҚИМИЗ МАЪНАВИЙ ОЛАМИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРИДИР

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашувдаги маърузаси

(Давоми. Боши 1-, 2-, 3-бетларда.)

Шундан келиб чиққан ҳолда, давлат буюртмаси асосида буюк тарихий аждодларимиз ҳақида ҳар томонлама етук бадиий фильмлар яратиш учун махсус ижодий гуруҳлар ташкил этиш, ўйлашманки, мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Мисол учун, ҳурматли адибимиз Мухаммад Али кўп йиллардан буён Амир Темури бобомиз ҳақида қанча-қанча китоблар, романлар яратди. Мана шу асарлар асосида кино режиссёрларимиз, айтилмиш, муҳтарам Шўхрат Аббосов ёки Зулфигор Мусоқов, юксак халқаро мезонларга жавоб берадиган фильмни нима учун яратиши мумкин эмас?

Ёки, масалан, атоқли режиссёримиз Баҳодир Ёлдошев ҳам неча йиллардан буён Мирзо Улуғбек ҳақида мукаммал бир асар яратиш орзуси билан юганини мен яхши биламан. Таниқли олим, Астрономия институтининг директори Шўхрат Эгамбердиев ҳам Мирзо Улуғбекнинг ўлмас меросини бутун дунёда тарғиб қилиб юрибди. Уларнинг мана шундай сай-ҳаракатларини рўёбга чиқариш учун зарур шароит яратиш берсак, мен ўйлашманки, ҳақон кино экранларига чиқа оладиган гўзал бир бадиий фильм вужудга келган бўларди.

Мана, бугун даврамизда Рихсвий Мухаммаджонов, Хилол Насимов, Ёлқин Тўйчиев каби истеъдодли сценарист ва режиссёрларимиз ўтирибди. Айни вақтда, Баҳодир Одилов, Абдуҳалил Менгноров, Аюб Шахобиддинов, Мансур Абдуҳалиқов сингари таниқли режиссёрларимиз ҳам фаол ижод қилляпти.

Мен сезиб турибман, бу гапларни эшитиб, кўпчилик ижодкорларда "Эй, жаноб Президент, сиз айтган тақдирларни амалга ошириш учун жуда катта маблағ керак, энг замонавий кино аппаратлар, тарихий либослар керак, қанча чет мамлакатларда сьемка ишларини олиб бориш керак, минг-минглаб одамларни бу жараёнларга жалб этиш керак", деган фикр туғилиши табиий.

Бизнинг нафақат тарихимиз, балки бугунги ва эртанги ҳаётимиз учун гоёат муҳим аҳамиятга эга бўлган бу вазифани амалга ошириш учун биз катта миқдордаги маблағларни, керак бўлса, эркин муомаладаги валюта маблағларини ҳам топиб беришга, киночиларимизни чет давлатларга ижодий сафарларга юборишга ҳам тайёرمىз. Худога шукур, бугунги иқтисодий аҳолиимиз бунга имкон беради.

Азиз дўстлар, менинг бу сўзларимни буйруқ ёки топширик деб эмас, илтимос деб, ижода даъват деб қабул қилишингизни истардим. Агарки, бирон кишига "давлат буюртмаси" деган сўз бошқача туюладиган ёки малол келадиган бўлса, марҳамат, буни ҳозирги мода бўлган тилда "давлат гранти" деб атайлик.

Муҳтарам анжуман қатнашчилари!

Биз учун ҳеч қачон кун тартибидан тушмайдиган яна бир ўта муҳим масала борки, унга алоҳида тўхталиб ўтишни зарур деб биламан. У ҳам бўлса, униб-ўсиб кела-

ётган ёш авлодимиз, фарзандларимиз тарбияси билан боғлиқдир.

Буюк бобомиз Абдулла Авлоний айтганидек, **бу масала биз учун ҳақиқатан ҳам ё нажот, ё ҳалокат, ё саодат, ё фалокат масаласидир** ва ўз долзарблиги ва аҳамиятини ҳеч қачон йўқотмайдиган, таъбир жоиз бўлса, масалаларнинг масаласидир.

Шу маънода, бугунги кунда юртимизда тобора кенг тарқалиб бораётган **"Ўз болангни ўзинг асра!"** деган даъват фақат қуруқ шior бўлиб қолмасдан, ҳар бир ота-она, ҳар бир фуқаронинг қалбига, юрагига чуқур кириб бориши, амалий ҳаракатга айланиши учун ижодий ташилотларимиз ҳам ўз масъулиятини жиддий равишда қайта кўриб чиқишлари давр талабига айланмоқда.

Биз бир нарсани ҳеч қачон эсимиздан чиқармаслигимиз зарур. Агар "оммавий маданият" тахдиди фақат четдан — Ғарбдан кириб келади, десак, қаттиқ адашамиз. Бу бало, афсуски, ўзимиздан, ўз ораимиздан ҳам чиқиши мумкин. Мен бу гапларни осмондан олиб айтётганим йўқ. Юртимизда нашр этилаётган айрим газета-журналлар, китобларни, суратга олинаётган баъзи клип ва киноларни, эфирга берилётган кўшиқ ва рақсларни кузатиб, соғлом фикрлайдиган ҳар қандай одам шундай хулосага келиши табиий.

Энг ёмони, бадиий ижод соҳасида жаҳолат кўринишлари кучайиб бормоқда.

Биз "жаҳолат" деганда одатда диний жаҳолат, ақидапарастликни тушунамиз. Лекин бугунги ҳаётий жараёнлар жаҳолат ҳамма соҳада ҳам учраши, агар унга қарши ўз вақтида кураш олиб боришмаса, ўта оғир оқибатларга олиб келиши мумкинлигини кўрсатмоқда.

Биз бугун жаҳолат деган балога иқтисодиёт соҳасида ҳам, таълим-тарбия, соғлиқни сақлаш, маданият тизимида ҳам, қўйингки, ҳаётимизнинг барча жабҳаларида дуч келяпмиз ва бу иллат кўл-оёғимизда бамосили кишан бўлиб турибди. Бу кишандан халос бўлмасдан туриб, тараққиёт ва ривожланиш ҳақида ҳеч қандай сўз бўлиши мумкин эмас.

Айни вақтда, маданият соҳасида жаҳолатга қарши маърифат билан курашиш, ёшларимизни ҳақиқий санъатни англашга ўргатиш, уларнинг эстетик оламини соғлом асосда шакллантириш бўйича олдимизда жуда муҳим вазифалар турибди.

Шу нуқтаи назардан, кино соҳаси фаолиятига баҳо берадиган бўлсак, бу борада муайян ютуқлар билан бирга, жиддий нуқсон ва камчиликлар ҳам яққол кўзга ташланади. Баъзи фильмларда майда мақсадлар билан яшайдиган, ҳаётга фақат истеъмолчилик кайфияти билан қарайдиган кимсалар асосий қаҳрамон сифатида тасвирланаётгани ташвиш уйғотмасдан қўймайди. Энг ёмони, номдор санъаткорлар, ҳатто "Ўзбекистон халқ артисти" деган юксак унвонга сазовор бўлган актёрлар ҳам мана шундай киноларда турли бачкана роллари ижро этмоқда. Аввал дурусти-

на фильмлар яратган режиссёрлар ҳам, сал ўтмасдан, хом-хатала асарлар билан томошабинларнинг ихлосини қайтармоқда.

Яқинда "Тошкент ҳақиқати" газетасида шу мавзудаги бир мақола ўқидим. Мақола муаллифи айрим киноларимизнинг хорижий фильмлардан айнан кўчириб олингани, яъни адабий ўрилик — плагиатга йўл қўйилаётгани ҳақидаги фикрларни баён этиб, аниқ мисолларни келтиради. Афсуски, бу миллий киноларимизга нисбатан билдирилаётган ягона танқидий фикр эмас. Бундай мақолаларни матбуотда кўплаб учратиш, бундай фикрларни жуда кўп одамлардан эшитиш мумкин.

Ўзингиз айтинг, ижодкорнинг шаъни, гурури, санъатга садоқат деган тушунчалар қаёқда қолди?

Ваҳоланки, ҳозирги вақтда биз кино соҳасига давлат бюджетидан ҳар йили миллиардлаб сўм маблағ ажратаяпмиз. Биргина шу йилнинг ўзида "Ўзбекино" миллий агентлигига бюджетдан 12 миллиард 400 миллион сўм ажратилади.

Ёки бўлмаса, республикамиздаги мавжуд 37 та театр фаолиятини таъминлаш учун ҳам ҳар йили катта миқдорда маблағлар йўналтирилади. Бу йилнинг ўзида ушбу мақсадда давлат бюджетидан 81 миллиард сўмдан ортиқ маблағ ажратилган.

Албатта, давлатимиз, жамиятимиз санъат ривожини учун ҳеч нарсани аямайди. Лекин бу борада қутилган натижага эришиляптими? Бу саволга бугун ижобий жавоб бериш қийин эканини, ўйлашманки, ҳаммамиз яхши биламиз.

Ақсарият театрларимизнинг репертуарлари гоёяти-бадиий жиҳатдан ночор, улардан ўрин олган спектаклларда бугунги кун нафаси, одамларни ўйлантираётган, ҳаяжонга солаётган жиддий ижтимоий муаммолар ўз аксини топмаяпти.

Афсуски, театрларимиз кўпроқ маиший мавзулардаги енгил-елпи, бачкана асарлар, одамга на маънавий озиқ, на эстетик завқ берадиган томошаларни намойиш этишга ўрганиб қолган.

Ҳурматли театр арбобларимиз ўзларининг матбуот ва телевидениедаги чиқишларида кўпинча маърифатпарвар бобомиз Маҳмудхўжа Бехбудийнинг **"Театр — ибратхонадир"** деган ҳикматли сўзларини келтиришни яхши кўрадилар. Лекин мана шу доно сўзларни фақат оғизда айтмасдан, ўз фаолиятимизда уларга амал қилсак, айни муддао бўларди, деб ўйлайман.

Мен гоҳ-гоҳида маданият соҳасига масъул бўлган раҳбарларимиздан "Қачон энди, бир яхши спектакль ёки кинофильм яратиб, бизни тақлиф қиласизлар", деб сўраб тураман. Афсуски, шунда улар хижолат тортиб, "Шавкат Миромонович, ҳали сизга кўрсатадиган муносиб асарлар яратолганимиз йўқ, бизга яна озгина фурсат беринг", дейишади. Майли, мен тушунаман, бу ижодий жараён, лекин ҳар қандай муддатнинг ҳам чегараси бўлиши керак-ку. Ўзингиз айтинг, халқимизга манзур бўладиган фильм ва спектакллар қачон яратилади?

Азиз дўстлар!

Барчангиз яхши хабардорсиз, мамлакатимизда маданият тизимини ривожлантириш бўйича ҳам катта ишлар амалга оширилмоқда.

Ўтган қисқа даврда бу борада иккита муҳим ҳужжат — "Маданият ва спорт соҳасида бошқарув тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" фармон, "Маданият ва санъат соҳасини янада ривожлантириш ва такомиллаштиришга доир чора-тадбирлар тўғрисида" қарор қабул қилдик. Лекин, шундай бўлса-да, бугунги кунда тизим фаолиятини қоникарли баҳолай олмаيمиз. Маданият вазирлиги мутасаддиларида сусткашлик, ўзибўларчилик, хотиржамликка берилиш кайфияти давом этмоқда.

Вазирлик раҳбариятида барча маданият ва санъат тўзилмалари фаолиятини мувофиқлаштириб, уларга илмий-услубий ёрдам бериш, бир сўз билан айтганда, маданият соҳасида ягона давлат сиёсатини олиб бориш салоҳияти етишмаяпти.

Тахлиллар шуни кўрсатмоқдаки, ҳозирги вақтда маданият ва санъат муассасаларида меҳнат қилаётган кадрларнинг 50 фоиздан зиёди олий маълумотга эга эмас. Бунинг асосий сабаби, институтларни битириб жойларга ишга бораётган кадрларга зарур шароит яратиш берилмаган.

Бугунги кунда вазирлик тизимида 41 та музей ва уларнинг 76 та филиали фаолият кўрсатмоқда. Ана шу музейларда, ёрдамчи фондлар билан бирга, 1 миллион 736 мингдан зиёд экспонат мавжуд. Бу — жуда катта бойлик. Лекин бу бойликни асраб-авайлаш, уларни илмий асосда ўрганиш, ташвиқот қилиш, келажак авлодларга етказиш масаласида, афсуски, қатор муаммолар бор. Масалан, "Музейлар тўғрисида"ги қонунда белгиланган миллий музей фондининг давлат каталогини яратиш ҳақидаги талаб 8 йилдан буён бажарилмаяпти.

Яна бир муҳим масала — энг оммавий санъат бўлган эстрадада санъатини ривожлантириш вазирлик эътиборидан четда қолмоқда.

Энг асосий камчилик — бу соҳада ижод қилаётган ақсарият ижрочилар фаолиятида талабчанлик ва масъулият, ижтимоий жараёнларга дахлдорлик туйғуси тобора пасайиб бормоқда.

Мен ўз тажрибамдан яхши биламан, катта байрамларимизни — бу Мустақиллик, Наврўз ёки Конституция байрами бўладими — уларни ўтказишда бизни энг қийнайдиган, хунобимизни чиқарадиган нарсаси — бу эстрада дастури эканини ҳаммангиз яхши биласиз. Минг афсуски, мана шу ҳолат ҳали ҳам барҳам топгани йўқ.

Эстрада санъатидаги камчиликларнинг асосий сабаблари ҳеч қимга сир эмас. Кўпчилик қўшқчилар масъулиятни унутиб, ўз устида ишламай қўйган, изланиш, маҳоратини ошириш, янги ижодий гоёлар билан яшаш, санъат дунёсига, муҳлисларга ҳурмат каби тушунчалар уларга бегона бўлиб қолган, десак, қанчалик аччиқ бўлмасин, бу ҳам ҳақиқат.

(Давоми 5-бетда.)

2017-yil 5-avgust, № 62 (9023)

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ, МАДАНИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ — ХАЛҚИМИЗ МАЪНАВИЙ ОЛАМИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРИДИР

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашувдаги маърузаси

(Давоми. Боши 1-, 2-, 3-, 4-бетларда.)

Шундай санъаткорлар ҳам борки, унвон олгунча тинимсиз елиб-югуради, ҳол-жонингизга қўймайди. Унвон олдимми, тамом, сувга тушган тошдек жим бўлиб кетади. Улардан унвонга яраша, халқнинг эътиборига яраша ижод қилиш, деб сўраш ўринлими ёки йўқми? Ижодкорнинг талаби билан бирга бурчи ҳам бўлиши керак эмасми?

Шу муносабат билан мусиқа санъати соҳасида фахрий унвонлар, авваламбор, "Ўзбекистон халқ артисти", "Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби", "Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист", "Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими" каби мукофотлар билан тақдирлаш масаласини, бу борада қабул қилинган норматив-методий ҳужжатларни танқидий нуқтаи назардан қайта кўриб чиқиш вақти келди, деб ўйлайман.

Қўпчилигимиз яхши биламиз, илгари "Халқ артисти" деган унвон олиш учун санъаткор неча ўн йиллар самарали ижод қилиши талаб этиларди. Масалан, машҳур ҳофиз Таваккал Қодиров "Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист" унвонини олганидан кейин — шунга эътибор беринг — орадан 25 йил ўтиб, "Ўзбекистон халқ артисти" унвонини билан тақдирланган эди. Яқин ўтмишдан бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин.

Шу маънода, унвон беришда санъаткорнинг фақат тўртта қўшиғи эмас, унинг ижтимоий фалоллиги, муносиб шоғирдлар тарбиялагани, эл-юрт ўртасидаги обрў-эътибори, энг муҳими, санъатга садоқати устувор мезон сифатида белгиланиши шарт. Бошқача айтганда, биз бу юксак унвонларнинг нуфузи ва обрўсини сақлашимиз лозим.

Бизнинг халқимиз — санъатсевар халқ, ўзи севган, ёқтирган ижрочиларни нafaқат телевизор ёки сахнада, балки ўзининг яхши кунларида, тўй-ҳашамларида ҳам кўргиси келади. Буни ҳаммамиз тўғри тушунамиз. Минг афсуски, бугунги эстрада хонандаларининг аксарияти ҳали Янгийўлга, ҳали Шовотга, ҳали Янгийўлгонга, ҳали Чироқчиға тўйга қатнаш билан овора. Бошқа бирон масала билан иши йўқ.

Албатта, санъаткорда ҳам оила, бола-чақа бор, уларнинг ҳам ҳаётий эҳтиёжлари бор. Буниям тўғри тушунамиз. Лекин ижодни пулга, мол-дунёга алмаштирган одамдан санъат шафқатсиз ўч олади. Охири-оқибатда ҳар қандай ёрқин истеъдод ҳам сўниб, эл-юрт назаридан қолади.

Шу ўринда, яна бир масалага сизларнинг эътиборингизни қаратмоқчиман. Гап санъаткор одоби, уларнинг юриш-туриши, кийиниш маданияти, муомаласи билан бошқаларга, энг аввало, ёшларимизга ўрнатқ бўлиши зарурлиги ҳақида бормоқда.

Хушовоз хонанда Санобар Раҳмонованинг бир пайтлар қуйлаган дилбар қўшиқларини томошабинлар ҳозир ҳам соғиниб эслайдилар. Бу санъаткор телеэкранда ҳам, сахнада ҳам ибодли, ҳаёли, ҳақиқий ўзбек қизининг қиёфасини, чинакам об-

разини яратиб, қанча-қанча қизларимизга ибрат бўлган эди.

Афсуски, бугун телевидение орқали берилаётган баъзи клипларни оила, фарзандлар даврасида томоша қилиб бўлмай қолди. Ҳар бир ҳаракатида гарбга тақлиб сезилиб турадиган, очик-сочик кийинган ёшларни кўриб, наҳотки шулар ҳам бизнинг фарзандларимиз, бизнинг миллатимиз вакиллари бўлса, деб ўйлаб қоласан киши.

Албатта, бундай муаммолар санъатни муқаддас деб биладиган устоз ижодкорларимизни ҳам қийнаётгани табиий. Шундан келиб чиққан ҳолда, "Ўзбекконцерт" қошида "Ўзбекистон халқ артистлари" клубини ташкил этсак, нима дейсизлар?

Ушбу клуб аъзолари мунтазам йиғилишиб, юртимиз ва жаҳон санъат оламида юз бераётган ижодий жараёнларни муҳокама қилиб борса, юқорида тилга олинган камчилик ва муаммоларни ечиш, ёш истеъдодлар тарбияси, маданиятимизни рағбатлантириш бўйича янги ғоя, ташаббус ва таклифлар билдириб борса, ўйлайманки, фойдадан холи бўлмасди. Клубнинг энг фаол аъзолари бўлган Халқ артистларини йил якуни бўйича эътироф этиб, рағбатлантириб боришни ҳам йўлга қўйиш лозим.

Сизларга маълумки, собиқ иттифоқ ҳудудидаги бошқа давлатлардан фарқли ўларок, фақат Ўзбекистонда эстрада ижодкорлари аҳолига маданий хизмат кўрсатишдан топадиган даромадлари бўйича солиқ тўлаш мажбуриятидан озод қилинган. Айтилайки, хонандаларимиз ўзининг гастроль-концерт фаолиятини амалга ошириш учун бир йилда бир марта белгиланган тартибда маълум миқдордаги маблағни тўлаб, лицензия олади. Бўлди. Бошқа солиқ йўқ. Аксарият қўшиқчилар мана шу лицензияга тўлайдиган пулини битта тўйда топиши ҳам сир эмас.

Шунинг учун баъзан молия ва солиқ идоралари томонидан эстрада хонандаларини, бошқа давлатлардаги каби, даромад солиғига тортиш бўйича таклифлар билдирилади. Лекин биз азбаройи санъатимиз, маданиятимиз ривожини, халқимизнинг маънавий савиясини юксалтиришни ўйлаб, бу таклифларга розилик бермай келаямиз.

Ҳаммагиз тушунасиз, саломга яраша алик ҳам бўлиши керак. Халқимиз санъаткорлардан яратилган ана шундай имконият ва имтиёзларга яраша жавоб қутишга ҳақли, албатта.

Шу муносабат билан бугун бир фикрни алоҳида таъкидлаб айтишни зарур, деб ҳисоблайман.

Ўзбекистонда адабиёт ва санъат, маданият, оммавий ахборот воситалари, маънавият ва маърифат бизнесга айланмаслиги шарт ва биз бунга ҳеч қачон йўл қўймаймиз.

Кимда-ким бу соҳаларга фақат пул ишлаш, фақат иқтисодий фойда кўриш мақсадида қираётган бўлса, улар, марҳамат, тадбиркорлик, бизнес соҳасига борсин. Мана, бу борада қанча-қанча имконият ва имтиёзлар яратиб бераямиз — шу

соҳага ўтиб ишласин. Лекин ижодий ишларга аралашиб, ўзини ҳам, санъат деган муқаддас тушунчани ҳам беобрў қилмасин. Бунинг ҳеч қачон унутишга ҳаққи йўқ.

Муҳтарам дўстлар!

Бугунги имкониятдан фойдаланиб, яна бир муҳим, таъбир жоиз бўлса, нозик бир масала хусусида сизлар билан маслаҳатлашиб олишни зарур деб биламан.

Жойларда бўлаётган учрашув ва мулоқотларда кўп-кўп одамлар менга айтяпти, Виртуал қабулхонага ёзаяпти, "Тўй-маъракаларимизни бир тартибга солиб беринглар", деб мурожаат қиялпти. Ҳақиқатан ҳам, айни шу масала неча йиллар, ҳатто асрлардан бери кун тартибидан тушмасдан келади. Жадид боболаримиз ҳам тўй-маъракаларимиздаги исрофгарчилик, дабдабабозлик, мақтанчоқлик миллатимизни маънавий таназзулга етаклайдиган иллат экани ҳақида қандай куюниб ўтганларини яхши биламиз.

Мана, ўзинглар кўряписизлар, соппа-соғ юрган айрим одамлар эллипка қирмасдан туриб тўсатдан инсулът бўляпти, инфаркт бўляпти. Сабабини суриштирсангиз, бошқалардан қолмасликка тиришиб, катта тўй қиламан, деб қарзга ботган бўлади. Ҳали қарзидан қутулмасдан, яна тўй қилиши керак. Очиғини айтадиган бўлсак, тўй-ҳашамлар билан боғлиқ ортиқча харажатлар минг-минглаб оилаларнинг нafaқат иқтисодий аҳволига, балки, бутун ҳаётига жиддий салбий таъсир кўрсатмоқда.

Бугун ҳаётимизда кўпайиб бораётган оилавий моҳаролар, уруш-жанжаллар, ажралишлар, қудалар ўртасидаги совуқчилик сабаблари ҳам аксарият ҳолларда худди шу нарсаларга бориб тақалади.

Энг ёмони, айрим пул топиб ақл топпаган, маънавий савияси паст кимсалар тўй-ҳашамлар, маъракаларни ўтказиш бўйича мусобақа ўйнаб, турли-туман янги одатларни ўйлаб топяпти. Буларни эшитиб, баъзан одам ҳайратдан ёқасини ушлаб қолади.

Мана, Тошкентдаги тўйларда "келиннавкар" деган яна бир бало чиқибди. Нима эмиш, энди келиннинг ота-онаси қизига қўшиб унинг ўнлаб дугоналарини ҳам бир хил кийинтириши, ясантриши керак экан. Бундай бемаза қилиқлар қаердан чиқяпти? Ёшларимиз кимдан ўрганапти бунини?

Яқинда ўтган "Қамолот" курултоида мен ёшларнинг оғзини пойладим. Бирорта йигит ёки киз чиқиб, "Эй, дўстлар, тенгдошлар, биз ўйланамиз, турмушга чиқамиз деб ота-оналаримизни ниҳоятда қўнбаб қўйдик. Келинлар энди, уларни бундай оғир ташишга қўймайлик, келажакимизни, миллатимизнинг шайини ўйлаб, тўйларимизни камтарона, ихчам қилиб ўтказайлик", деган гапларни айтармикан, деб кутдим. Афсуски, улардан бу масалада ҳеч қандай фикр эшитмадим.

Тўй-маърака — бу фақат шахсий иш эмас, балки ижтимоий масала эканини инобатга олган ҳолда, Бош вазир А.Арипов, Бош вазир ўринбосари Т.Норбоевага тегишли таш-

килотлар билан биргаликда оилавий маросимларни тартибга солиш, уларни ихчам, исрофгарчилик ва дабдабага йўл қўймасдан ўтказиш бўйича бир ой муддатда Президент қарори лойиҳасини тайёрлаш вазифаси топширилади.

Қадрли юртдошлар!

Албатта, адабиёт ва санъат, маданият соҳаларида юзага келган жиддий муаммо ва камчиликларнинг объектив ва субъектив сабаблари бор. Буларни барчамиз яхши тушуниб турибмиз.

Бугун биз "ижодкорларимиз ишламаяпти", деб сизлардан, сизлар эса "давлат ёрдам бермаяпти", деб бизлардан гина қилиб ўтиришимизнинг мавриди эмас. Келинлар, бугун ўз олдимизга "Ким айбдор?" деб эмас, "Ким нима қилиши керак?" деган савол қўйайлик.

Мен биламан, юксак маданият, камтарин инсонлар сифатида сизлар иш шароитингиз ёки моддий аҳволингиз ҳақида шикоят қилмайсиз. Бугунги учрашувга тайёргарлик кўриш жараёнида тегишли соҳа мутахассислари билан биргаликда сизларни қийнаётган муаммоларни атрофчила ўрганиб чиқдик ва уларнинг ечимлари бўйича бир қанча қарор лойиҳаларини тайёрладик.

Рухсатингиз билан, ана шу ҳужжатларнинг қисқача мазмуни билан сизларни таништириб ўтсам.

Биринчидан. Маънавий ҳаётимизни янги, юксак босқичга кўтариш, авваламбор, Бастакорлар, Рассомлар, Театр арбоблари ва Журналистлар ижодий уюшмаларининг ижтимоий ҳаётимиздаги ўрни ва нуфузини ошириш, уларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, мамлакатимиз ижодкор зиёлиларининг салоҳиятини рўёбга чиқариш, муносиб иш ва турмуш шароитини яратиш беришга хизмат қиладиган **"Илҳом" жамоат фондини** ташкил этиш бўйича қарор лойиҳаси тайёрланганини маълум қилмоқчиман.

Ушбу фондни молиявий қўллаб-қувватлаш мақсадида давлат томонидан 20 миллиард сўм миқдорда маблағ ажратилади ҳамда у 2022 йилга қадар барча солиқ ва мажбурий тўловлардан озод қилинади.

Иккинчидан. Сизларга маълумки, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ташкил топонига 70 йил тўлганига қарамасдан, ҳозиргача ўз биносига эга бўлмасдан, ижара биналарда фаолият кўрсатиб келаётган эди. Шунинг билан олиб, Адиллар хиёбони ҳудудида Уюшма учун алоҳида бино қуриляпти. Насиб қилса, мустақиллигимизнинг 26 йиллик байрами арафасида уни ёзувчиларимиз ихтиёрига топширамиз. Ушбу янги бинода "Ижод" жамоат фонди, шунингдек "Шарқ юлдузи", "Звезда Востока", "Ёшлик" журналлари ҳам жойлашади.

Шунингдек, бу ҳудудда Ёзувчилар уюшмаси аъзолари учун имтиёзли ипотека кредити асосида 2 та кўп қаватли уй барпо этиш, шу тариқа ушбу ҳудудни том маънода адиллар масканига айлантириш кўзда тутилмоқда.

(Давоми 6-бетда.)

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ, МАДАНИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ — ХАЛҚИМИЗ МАЪНАВИЙ ОЛАМИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ МУСТАХКАМ ПОЙДЕВОРИДИР

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашувдаги маърузаси

(Давоми. Боши 1-, 2-, 3-, 4-, 5-бетларда.)

Яқин келгусида Зомин ва Паркент туманларининг сўлими ва хушманзара, илҳомбахш худудларида ижодкор зиёлиларимиз учун замонавий ижод уйлари — коттежлар қурилиши режалаштирилмоқда. Бу коттежлар ижодий иш учун маълум муддатга ижарага берилади. Уларга йўлланма билан борадиган адиб ва санъаткорларимиз ҳам ижод қилади, ҳам ёшларга маҳорат сирларидан сабоқ беради, деб умид қиламиз.

Маълумки, бир вақтлар Ўзбекистон Миллий университети қошида **Олий адабиёт курси** ташкил этилган эди. Ҳозирги вақтда унинг фаолияти нима учундир тўхтаб қолган. Сабабини суриштирсак, ушбу курс битиручиларига тегишли давлат гувоҳномасини бериш масаласида муаммо бўлган экан. Мен ўйлашманки, бу курс ёш истеъдод эгаларини тарбиялаб вояга етказишда жуда муҳим аҳамиятга эга. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан биргаликда бу масалани ўрганиб, тегишли таклиф киритишни сўрайман.

Иқтидорли ёшларимизни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларнинг ижодий қамолоти учун барча шароитларни яратиб бериш устувор вазифаларимиздан бири бўлиши керак. Шу маънода, сизлар билан яна бир таклифни ўртоқлашмоқчиман.

Эсингизда бўлса, илгари яхши бир анъана бор эди. Яъни, маданият ва санъатнинг барча йўналишлари бўйича истеъдодли ёшларнинг республика миқёсидаги семинарлари ўтказиларди. Ана шу эзгу анъанани тиклаб, адабиёт, театр ва кино, musiqa ва тасвирий санъат, журналистика соҳаларига кириб келаётган ёш истеъдод эгалари учун **Ўзбекистон ёш ижодкорларининг семинарини** ташкил этсак, нима дейсизлар?

Бу ижодий анжуман ёшларимизни маҳорат сирларига ошно қилиш билан бирга, улар ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларини ҳам қарор топтиришга хизмат қилган бўларди.

Учинчидан. Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмасининг тўлақонли фаолият юритишини таъминлайдиган молиявий механизм, орадан 20 йилдан ошиқ муддат ўтган бўлса-да, ҳали-ҳануз аниқ белгиланмаган. Уюшмани алоҳида бино билан таъминлаш масаласи ҳам неча йиллардан бери ечилмай келмоқда. Шунинг учун Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмасининг фаолиятини такомиллаштириш ва моддий-техника базасини кучайтириш бўйича қарор лойиҳаси устида иш олиб борилмоқда.

Ушбу қарорда Уюшманинг молиявий манбаларини аниқлаш, вилоят бўлиmlарининг моддий-техника базасини кучайтириш, Уюшма ходимларининг меҳнат шароитларини яхшилаш каби масалалар ҳам ўз амалий ифодасини топади. Ёзувчилар уюшмаси йил охирига қадар янги бинога қўчиб ўтиши муносабати билан унинг

Ислом Каримов кўчаси, 16-“А” уйда жойлашган идораси Журналистлар ижодий уюшмасига берилишини сизларга маълум қилмоқчиман.

Тўртинчидан. Ўзбекистон Бадиий академияси фаолиятини ривожлантириш бўйича ҳам Президент қарори тайёрланмоқда. Унга кўра, Бадиий академия аъзоларининг ижтимоий таъминот шароитларига тенглаштирилмоқда. Қарор лойиҳасида яна бир муҳим масала, яъни расом ва ҳайкалтарошлар томонидан яратилган асарларни давлат музейларига сотиб олиш учун Маданият вазирлигига ҳар йили 2 миллиард сўм миқдоридан маблағ ажратиш белгиланган.

Бешинчидан. Бугун биз Бастакорлар уюшмасининг фаолиятини танқид қилдик. Лекин кўп йиллар давомида бу Уюшмани ўз ҳолига ташлаб қўйганимиз, унинг аҳолидан хабар олмаганимиз — буюм ҳақиқат. Шундан келиб чиққан ҳолда, Бастакорлар уюшмаси фаолиятини янада такомиллаштириш, унинг моддий-техника базасини мустахкамлаш, композитор ва бастакорларни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш мақсадини кўзда тутадиган Президент қарори лойиҳаси тайёрланган.

Олтинчидан. “Миллий кинематографияни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” ҳам Президент қарори лойиҳаси ишлаб чиқилди. Унга кўра, “Ўзбекфильм”, “Қорақалпоқфильм” ва Илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлар киностудияларини таъмирлаш, уларнинг моддий-техника базасини кучайтириш, энг замонавий технологиялар билан таъминлаш, янги кинотеатрлар қуриш кўзда тутилмоқда.

“Ўзбекино” миллий агентлиги учун давлат буюртмасига асосан ишлаб чиқариладиган бадиий фильмлар сонини 2018 йилда 20 та, 2020 йилда 30 тага, мультипликацион фильмлар сонини эса 2018 йилда 15 та, 2022 йилдан бошлаб 50 тага етказиш режалаштирилмоқда. Бундан ташқари, Агентлик ҳузурида Миллий кинематографияни ривожлантириш жамғармаси тузилиши белгиланган.

Еттинчидан. 2002 йилда ташкил этилган Ўзбекистон давлат консерваториясининг бугунги фаолияти, жумладан, қабул квоталари, ўқув дастурлари ва қўлланмалари, профессор-ўқитувчиларнинг илмий ва ижодий салоҳияти, моддий-техника базаси, ётоқхоналарнинг аҳоли талабига жавоб бермай қолгани бу ерда ўтирган аксарият ижодкорларимизга яхши аён. Бугунги кунда бу ерда 700 нафар ўрнига 1352 нафар талаба тахсил олаётгани ҳам албатта таълим сифатиغا салбий таъсир кўрсатмасдан қолмайди.

Шуларнинг барчасини ҳисобга олган ҳолда, Ўзбекистон давлат консерваторияси фаолиятини янада ривожлантириш ва такомиллаштириш бўйича қарор лойиҳаси ишлаб чиқилди. Қарорга кўра, бу

ерда ўқув бинолари етишмай қолганини инобатга олиб, унинг Қирғиз Улуғбек туманидаги Мустақиллик проспектида жойлашган аввалги биносини қайтариб бериш кўзда тутилмоқда. Бу бинода фаолият кўрсатаётган В.Успенский номидаги академик musiqa лицейи ўқувчилари ўзларининг олдинги биносидан ўқитиш давом эттиришлари учун имконият етарли.

Шу билан бирга, Қорақалпоғистон Республикаси ва барча вилоятларнинг энг яхши санъат коллежлари негизда Ўзбекистон давлат консерваториясининг ижодий таянч марказларини ташкил этиш режалаштирилган.

Айни вақтда, консерватория фаолиятини қўллаб-қувватлаш учун унинг ҳузурида махсус фонд тузилади. Бундан ташқари, собиқ Свердлов концерт залини ҳам капитал таъмирлаб, консерватория ихтиёрига берамиз. Консерватория ёнида унга янги ётоқхона барпо этилади. Тошкент вилоятининг Бўстонлиқ туманидаги мавжуд замонавий санаторийлардан бири консерватория ва умуман, шу йўналишдаги таълим муассасалари жамоаларига ажратилади.

Musiqa санъати соҳасидаги ушбу етакчи олий ўқув даргоҳининг нуфузи ва мақомини янада ошириш мақсадида Маданият вазирлиги айни вақтда консерватория ректори вазифасини бажариши ҳам қарорда белгиланган.

Саккизинчидан. Сизларга маълумки, бутун дунёда маданият вазирилари шу мамлакатнинг юзи ҳисобланиб, энг гўзал, энг салобатли биноларда фаолият олиб боради. Афсуски, бизнинг вазирлигимиз ҳозирги вақтда ноқулай бир шароитда, асосан расмий идоралар жойлашган бинода иш олиб бормоқда. Бу эса маданий жамоатчилигимиз, ижод аҳлининг вазирлигига бемалол, эркин кириб-чиқишига, бу ерда турли ижодий тадбирлар ўтказишга тўсқинлик қилмоқда. Шунинг учун пойтахтимизнинг Тарас Шевченко кўчасидаги 1-уйи — илгари Ташқи савдо вазирлиги жойлашган кўркам, тарихий бинони Маданият вазирлигига ажратиш масаласи кўриб чиқилмоқда.

Тўққизинчидан. Бугунги кунда адабиёт ва санъат, умуман маданият соҳаларида мавжуд муаммо ва камчиликларнинг туб илдизларини таҳлил қилиб кўрадиган бўлсак, уларнинг аксарияти малакали кадрлар етишмаслиги билан боғлиқ экани аён бўлади.

Юқорида маданият ва санъат муассасаларида меҳнат қилаётган кадрларнинг 50 фоиздан зиёди олий маълумотга эга эмаслигини айтиб ўтдик. Айни вақтда, республика театрларида 45 фоиз ижодий ходимлар тегишли олий маълумотга эга бўлмаган ҳолда фаолият юритаётгани, туманларда жойлашган болалар musiqa ва санъат мактабларида ишлаётган ўқитувчиларнинг 72 фоизи ўрта махсус маълумотга эга экани ҳам бarchамизда жиддий ташвиш uyg'отди.

Яқинда Қўқон шаҳар musiqa

драма театрига борганимизда ҳам худди шундай аҳволга дуч келдик. У ерда ишлаётган жами 53 нафар ижодий ходимнинг атиги 11 нафари олий маълумотга эга, холос. Қолган 42 нафарини ўрта махсус ва ўрта маълумотга эга ходимлар ташкил этади. Албатта, бу муассасаларда ишлаётган ёш йигит ва қизлар астойдил интилиб ҳаракат қилаётган бўлса-да, барибир уларнинг фаолиятида зарур билим ва малака етишмаётгани сезилиб турибди.

Шунинг учун ҳам аввало маданият ва санъат йўналишидаги олий ўқув юртлари, лицей ва коллежлар, musiqa ва санъат мактабларининг фаолиятини тубдан қайта кўриб чиқиш зарур.

Мана, юртимизда қанча болалар musiqa ва санъат мактаблари бор, айни вақтда миллий адабиётимиз ва санъатимизнинг атоқли намояндалари номида янги ижодий марказлар ташкил қилинмиш. Ҳўш, уларда кимлар меҳнат қияпти? Ёшларимизга ижод сирларини кимлар қай даражада ўргатапти? Танikli санъаткорларимиз, ёзувчи ва шоирларимизнинг бу мактаблар билан алоқаси қандай?

Хабарингиз бор, яқинда юртимизда атоқли санъаткор Комилжон Отаниёзовнинг 100 йиллик юбилейи катта тантана билан нишонланди. Ушбу тадбирларда бу ерда ўтирган кўпчилик ижодкорларимиз иштирок этди. Кўшни республикалардан — Қозғоғистондан, Тожикистондан меҳмонлар келди. Махшўр ҳофиз Жўрабек Муродовнинг самимий сўзларини ҳаммамиз ҳаяжон билан эшитдик.

Қаранг, Комилжон Отаниёзовнинг нафақат Ўзбекистонда, балки бутун Ўрта Осиё бўйича қанча-қанча шоғирдлари бор экан. Шу гапларни эшитганда, шахсан мен, буюқ ҳофизимизнинг кўшигидан ҳам шоғирди кўп экан, деб ўйлаб қолдим.

Қани, айтинг-чи, бугун қайси Халқ артистимиз ўзининг шундай муносиб шоғирдлари борлиги, шоғирдпарварлиги билан мактана олади? Шу саволлардан келиб чиқиб, сизларга бир таклиф билан мурожаат қилмоқчиман. Республикадаги ҳар бир musiqa ва санъат мактабига, ижодий марказларга танikli адабиёт, санъат ва маданият намоёндаларини бадиий раҳбар ёки директор сифатида тайинласак, улар учун барча шарт-шароитларни яратиб берсак, нима дейсизлар?

Мана, даврамизда Фуломжон Ёкубов, Фаррух Зокиров, Ортиқ Отажонов, Юлдуз Усмонова, Махмуд Намозов, Зулайхо Бойхонова, Озодбек Назарбеков, Рафур ва Фулом Эшжоновлар, Гулсанам Мамазоитова каби Халқ артистлари ўтирибди. Сизларнинг ҳар бирингиз биттадан санъат коллежи ёки musiqa мактабига бориб раҳбарлик қилсангиз, мен ўйлашманки, бундан санъатимиз фақат ютган бўлар эди. Айни вақтда юзлаб шоғирдлар етиштириб, ўзингизга ҳайкал қўйган бўлардингиз.

Масалан, Ўзбекистон халқ артисти Афзал Рафиқовни ёш дик-

(Давоми 7-бетда.)

2017-yil 5-avgust, № 62 (9023)

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ, МАДАНИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ — ХАЛҚИМИЗ МАЪНАВИЙ ОЛАМИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРИДИР

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ижодкор зиёлилари
вакиллари билан учрашувдаги маърузаси

(Давоми. Боши 1-, 2-, 3-,
4-, 5-, 6-бетларда.)

торлар мактабига раҳбар қилиб қўйса, иқтидорли ёшларимиз у кишидан жуда кўп билим ва тажрибаларни ўрганган бўлар эди.

Машҳур созандамиз Абдухошим Исмоиловнинг мақом ансамблига раҳбарлик қилиши албатта яхши. Лекин у кишининг ижодий салоҳиятидан ёшлар ҳам баҳраманд бўлса, нур устига нур бўларди. Мен мақом йўналишида янги қоллеж ёки мусиқа мактаби очишни, унга Абдухошим Исмоиловни раҳбар қилиб тайинлашни таклиф қиламан.

Биз халқимизнинг ноёб мероси бўлган мақом санъатини нафақат юртимизда, балки бутун дунё бўйлаб кенг тарғиб қилиш, керак бўлса, халқаро миқёсда мақом танловларини ташкил этиш устида ишлашимиз керак.

Сизларга маълум, ҳозирги вақтда Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтининг Нукус шаҳридаги филиали муваффақиятли фаолият кўрсатаяпти. Шу ижобий тажрибани давом эттирган ҳолда, Қўқон шаҳрида ҳам мазкур институтнинг филиалини ташкил этишимиз. Бу ўқув юрти Фарғона водийси вилоятлари учун юқори малакали маданият ходимларини тайёрлашга хизмат қилади.

Шу билан бирга, Қўқон шаҳрида санъат ахли учун янги кўп қаватли турар жой биноси ҳам қуриб фойдаланишга топширилади.

Юқорида зикр этилган барча масалаларни комплекс ҳал этиш бўйича Бош вазир А.Арипов, Давлат маслаҳатчилари Х.Султонов, А.Юнусхўжаев, олий ва ўрта махсус таълим вазири И.Мажидов, халқ таълими вазири У.Иноят, маданият вазири М.Муратов, Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси раиси Б.Зокиров бир ой муддатда тегишли таклифлар кириштирили зарур.

Ўнинчидан. Бугун маърифатли дунёда шундай анъана мавжудки, йирик компаниялар, банклар, фирмалар маданий ташкилотларга ҳомийлик қилишни ўзлари учун шараф деб билдилар. Баъзан, қани эди, бизда ҳам шундай ҳомийлар кўпайса, деб орзу қиламан.

Аждодларимиз ўз даврида яратган илмий ва ижодий мактабларнинг вуҷудга келишида аввало ана шундай маърифатпарвар ҳомийларнинг ҳиссаси ҳал қилувчи аҳамият касб этгани яхши маълум. Шундан қелиб чиққан ҳолда, яна бир таклифни ўртага ташламоқчиман. Юртимиздаги етакчи ижодий ташкилотларнинг "дўстлари клублари"ни ташкил этсак, уларга йирик корхона, банк ва компанияларни ҳомий сифатида бириктириб қўйсақ, шартнома асосида уларнинг доимий ҳамкорлигини йўлга қўйсақ, нима дейсизлар?

Масалан, Миллий банк раҳбари Сухроб Холмуродов биз Ўзбекистон давлат консерваториясини оғалиққа оламиз, "Консерваториянинг дўстлари клуби"ни тузиб, унга раҳбарлик қиламиз, деган ташаббус билан чиқаяпти.

Олмалик кон-металлургия ком-

панияси раҳбари, сенатор Александр Фармонов эса "Биз Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтининг дўстлари клубига раҳбарлик қилсак", деган таклифни билдираяпти. Халқ банки "Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг дўстлари клуби"га раҳбарлик қилмоқчи.

Яқинда фаолияти тўхтаб қолган Театр арбоблари уюшмасини қайта тиклаш тўғрисида таклифлар билдирилмоқда. Бу уюшма фаолиятига "Ўзпахтасаноатэкспорт" холдинги компаниясининг ҳомийлик қилиш ҳақидаги ташаббусини биз албатта қўллаб-қувватлаймиз. "Ўзозик-овкатсаноатхолдинг" холдинги компанияси Юнус Ражабий номидagi мақом ансамблига ҳомийлик қилмоқчи.

"Ўзимёсаноат" акциядорлик жамияти Ўзбек Миллий академик драма театри билан ёнма-ён жойлашган. Компания раҳбарияти "Қўшнимга ёрдам кўрсатаман, Миллий театрнинг дўстлари клубига раҳбарлик қиламан", деяпти. Раҳмат уларга.

Шулар қаторида Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон давлат академик катта театрига — "Ўзбекнефтегаз" миллий холдинги компанияси, Ўзбек давлат драма театрига — Ўзбекистон ёшлар иттифоқи, Мухимий номидаги Ўзбекистон давлат мусикали театрига — "Ўзсаноатқурилишбанк", Республика ёш томошабинлар театрига — Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Республика кўғирчоқ театрига — "Ўзэлтехсаноат" компанияси ҳомийлик қилиш истагини билдирмоқда.

Ўзбекистон давлат мусикали комедия (оперетта) театрини эса — "Капиталбанк", Ўзбекистон академик рус драма театрини — "Ўзгросуғурта" компанияси, Ўзбекистон ёшлар театрини — "Ўзметкомбинат" акциядорлик жамияти, Республика сатира театрини — "Ўзбекистон темир йўллари" акциядорлик жамияти, "Томоша" болалар театр-студиясини — "Алоқабанк", "Дийдор" театр-студиясини — "Микрокредитбанк" акциядорлик тижорат банки оғалиққа олмақчи.

Худди шу асосда Бастакорлар уюшмасига — "Асака банк", Рассомлар уюшмасига — "Ўзвиносаноатхолдинг" компанияси, Тошкент давлат миллий рақс ва хореография олий мактабига — "Ипотека банк", Миллий рассомлик ва дизайн институтига — "Ўздонмахсулот" компанияси, "Ўзбекино" миллий агентлигига — "Ўзавтосаноат" компанияси, Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмасига — Республика товар-хомуш биржаси ҳомий бўлиш ташаббуси билан чиқмоқда.

Мамлакатимиздаги етакчи музейларни, аввало Адабиёт музейини молиявий қўллаб-қувватлаш ишларини ташкил этиш бўйича Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси раиси Ботир Парпиев амалий таклифлар билдирмоқда.

Айни вақтда Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоят ҳокимликлари ўз худудларидаги театрларга ҳомийлик қилиб, уларнинг фаоли-

ятини кучайтириш учун 1 миллиард сўмдан маблағ ажратиш ниятида экани барчамизни хурсанд қилмоқда.

"Ўтган кунлар" фильмида Юсуфбек ҳожи айтганидек, қаранг, бизнинг шундай маърифатпарвар раҳбарларимиз бор экан-у, биз беҳабар юрган эканмиз. Келинглр, барчамизнинг номимиздан уларга раҳмат айтиб, ишларига муваффақият тилайлик.

Мен ишонаман, бу раҳбарларимиз ижодий уюшмаларга нафақат моддий, балки энг аввало, маънавий ёрдам берадилар. Яъни, оила аъзолари, меҳнат жамоалари билан биргаликда театрларга, кино ва кўргазма залларига, концертларга бориб, бошқаларга намуна кўрсатсалар, нур устига нур бўларди.

Яна бир муҳим масала — ижодий соҳалар, жумладан, оммавий ахборот воситаларини бугунги талаблар асосида янада ривожлантириш мақсадида солиқ ва мажбурий тўловлар бўйича белгиланган қўшимча имтиёз ва преференциялар муддатини яна 5 йилга узайтириш чора-тадбирлари қўрилмоқда.

Энг муҳими, бадий ижодкорлар ва оммавий ахборот воситалари ходимларига тўланаётган қалам ҳақи — гонорар миқдорини сезиларли даражада оширишга доир қарор лойиҳаси устида ҳам иш олиб борилмоқда ва у яқин кунларда қабул қилинади.

Таъкидлаш жоизки, муаллифлик ҳуқуқини ҳимоя қилиш борасидаги ишларимиз ҳам талабга жавоб бермайди. Шу мақсадда Интеллектуал мулк агентлигининг фаолиятини танқидий кўз билан қайтадан кўриб чиқиш зарур.

Ижод ахлини қийнаб келаётган муаммолардан бири — бу уй-жой масаласи билан боғлиқ. Мана шу долзарб муаммони ечиш учун Тошкент ва Нукус шаҳарларида, барча вилоятлар марказларида имтиёзли кредит асосида "Ижодкорлар уйлари" барпо этилиб, бу уйлардан адиблар, рассомлар, актёр ва режиссёрлар, композиторлар, маънавий тарғиботчилари, оммавий ахборот воситаларининг фаол вакилларига, шу жумладан, истеъдодли ёш ижодкорларга квартиралар ажратилади.

Маълумки, ҳозирги вақтда пенсия ёшидаги ижодкорлар энг кам иш ҳақининг 2 баробаридан кўп миқдорда қалам ҳақи олган тақдирда, уларнинг пенсиясидан 50 фоиз маблағини ушлаб қоладиган тартиб мавжуд. Бир вақтлар узокни кўзламаган баъзи мансабдорлар томонидан жорий этилган бу тартиб айни ижодий камолотга етган ижодкорларимизнинг рағбатини сўндиришга хизмат қилаётгани сир эмас.

Шу муносабат билан Бош вазир А.Арипов, Давлат маслаҳатчиси О.Муродов, Бош вазир ўринбосари Ж.Қўчқоров, молия вазири Б.Хўжаев, Давлат солиқ қўмитаси раиси Б.Парпиевга бир ой муддатда ушбу масала бўйича тегишли таклиф тайёрлаш вазифаси топширилади.

Мухтарам дўстлар!

Биз жамиятимизда китобхонлик

маданиятини юксалтириш бўйича бошлаган ишларимизни изчил давом эттираемиз.

Айни пайтда шу мақсадни ўзида ифода этган "Китоб маҳсулотларини нашр этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғиб қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастури тўғрисида" қарор лойиҳаси тайёрланаётганини сизларга маълум қилмоқчиман.

Ҳаммангизга маълум, матбаа корхоналари учун зарур қоғоз ва бўёқ маҳсулотлари четдан валюта эвазига олиб келинаётгани китоб, газета ва журналлар нарҳининг қимматлашишга сабаб бўлмоқда. Шу боис, биз республикамызда замонавий қоғоз саноатини йўлга қўйиш бўйича фаол иш олиб бораямиз. Бу борада яқинда Хитой давлатига бўлган сафаримиз чоғида "Син папер индустри" компанияси ва бошқа ташкилотлар билан келишувга эришилди.

Вазирлар Маҳкамаси (А.Раматов), Ташқи савдо вазирлиги (Ш.Тўлаганов), Инвестиция давлат қўмитаси (А.Аҳмадходжаев) бу лойиҳани белгиланган муддатларда бажариш чораларини кўриши керак.

Мана, азиз дўстлар, кўриб турганингиздек, адабиёт ва санъат, маданият соҳасини замон талаблари асосида тараққий топтириш мақсадида қанча қарорлар, қанча лойиҳалар ишлаб чиқилляпти. Бугунги учрашувда сизлар билдирдиган фикр-мулоҳазалар, таклиф ва тавсиялар асосида, биз бу ҳужжатларни янада такомиллаштириб, шундан кейин албатта қабул қиламиз.

Маданий ҳаётимиз равнақи йўлида гоят муҳим аҳамиятга эга бўлган бу ишларни амалга ошириш, рўёбга чиқаришда сиз, мухтарам ижодкор зиёлиларимиз фаол иштирок этиб, ўз муносиб ҳиссангизни қўшасизлар, деб ишонаман.

Азиз ватандошлар!

Миллионлаб одамларнинг эътиборида бўлган, маданият, адабиёт ва санъат деган муқаддас даргоҳқа қадам қўйган ҳар бир ижодкор, ҳеч шубҳасиз, аввало ўз халқининг қалбига қулоқ солиб, унинг дарди-га дармон бўлишга интилади. Сизларнинг барчангизни мен ўз ижодий фаолияти билан мана шундай ҳаётий эътиқодга умрбод амал қилиб келаётган фидойи инсонлар, деб биламан.

Мен шу ўринда аввал билдирган бир фикримни яна такрор айтмоқчиман. **Бизнинг ҳавас қилса арзийдиган буюк тарихимиз бор. Ҳавас қилса арзийдиган улуг аждодларимиз бор. Ҳавас қилса арзийдиган бекиёс бойлиқларимиз бор. Ва мен ишонаман, насиб этса, ҳавас қилса арзийдиган буюк келажагимиз, буюк адабиётимиз ва санъатимиз ҳам албатта бўлади.**

Шу эзгу мақсад йўлида барчангизга сийҳат-саломатлик, янги ижодий ютуқлар, оилавий фаровонлик, фарзандлар камолини қўриш бахти насиб этишини тилайман.

Эътиборингиз учун раҳмат.

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ, МАДАНИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ — ХАЛҚИМИЗ МАЪНАВИЙ ОЛАМИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРИДИР

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Мамлакатимизда барча соҳа ва тармоқлар қатори маданият ва санъат, адабиёт, оммавий ахборот воситалари ривожига катта эътибор берилмоқда. Айниқса, кейинги пайтда бу соҳа равнақини янги босқичга кўтариш бўйича улкан ишлар қилинмоқда.

Халқимизнинг бой маданий меросини тиклаш ва ўрганиш мақсадида бир қатор йирик лойиҳалар амалга оширилмоқда. Жумладан, пойтахтимизда Ўзбекистондаги Ислон маданияти маркази, Самарқандда Имом Бухорий номидаги халқаро илмий-тадқиқот маркази барпо этилмоқда. Ўзбекистонга оид хориждаги маданий бойликларни тадқиқ этиш маркази, Ўзбекистоннинг янги тарихи маркази фаолияти йўлга қўйилмоқда. Китобхонлик маданиятини ошириш, маданият ва санъат соҳасини такомиллаштиришга катта эътибор қаратилиб, ҳудудларда улуг' санъаткорларимиз номи билан аталадиган ижодий мактаб ва марказлар ташкил қилинмоқда.

Бу ишларнинг мантиқий давоми сифатида ёш истеъдод эгаларининг иқтидорини юзага чиқариш бора-сида ҳам қатор чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Давлатимиз раҳбарининг учрашувдаги маърузасида маданиятимиз ва санъатимизнинг ривожланиш жараёнлари, бу борадаги ижобий тенденциялар билан бирга, айрим салбий ҳолатлар, уларнинг жамият ҳаётига таъсири ҳолисона ва танқидий баҳоланиб, ўз ечимини кутаётган долзарб муаммолар ва уларни бартараф этиш йўллари ҳақида атрофлича фикр юритилди. Ижодий уюшмалар, Маданият вазирлиги ҳамда унинг таркибидаги бирлашма ва ташкилотлар фаолияти чуқур таҳлил этилди. Ижодкор зиялиларнинг бугунги кунда жамият ҳаёти, ислохотлар жараёнидаги ўрни ва вазифаси ҳақида муҳим ва долзарб фикрлар баён қилинди.

Президентимиз халқимизнинг маънавий камолотида ижодкорларнинг хизмати бекиёс эканини алоҳида таъкидлаб, тараққиётимизнинг ҳозирги босқичида барча со-

ҳалар вакиллари қатори маданият ва санъат ахлидан ҳам янада фалонлик, янги-янги ижодий ғоя ва ташаббуслар билан яшаш, изланиш руҳи талаб этилаётганини таъкидлади.

Ўзбекистонда адабиёт ва санъат, маданият, оммавий ахборот воситалари, маънавият ва маърифат бизнесга айланмаслиги шарт ва биз бунга ҳеч қачон йўл қўймаймиз, деб таъкидлади Шавкат Мирзиёев.

Президентимиз бўлиб ўтган очик ва самимий мулоқотнинг аҳамияти, мантиқий натижаси ҳақида сўз юритиб, **"Бизнинг ҳавас қилса арзийдиган буюқ тарихимиз бор. Ҳавас қилса арзийдиган улуг' аждодларимиз бор. Ҳавас қилса арзийдиган бекиёс бойликларимиз бор. Ва мен ишонаман, насиб этса, ҳавас қилса арзийдиган буюқ келажагимиз, буюқ адабиётимиз ва санъатимиз ҳам албатта бўлади"**, деган фикрни қатъият билан таъкидлади.

Учрашувда сўзга чиққан Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюш-

маси раиси С.Ҳакимов, академиклар О.Салимов, Р.Убайдуллаева, Бадий академия раиси А.Нуриддинов, Ўзбекистон халқ шоираси Ҳ.Худойбердиева, Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби А.Слоним, Ўзбекистон давлат консерваторияси профессори С.Фахурова, Ўзбекистон халқ артисти О.Назарбеков, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, кинорежиссёр Ҳ.Насимов, Бастакорлар уюшмаси раиси Р.Абдуллаев, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Ж.Пиязов ва бошқалар маданият, адабиёт ва санъат соҳасига кўрсатилган юксак эътибор, самимий мулоқот учун давлатимиз раҳбарига миннатдорлик билдириб, белгилаб олинган мақсад ва вазифалар, яратилган шароит ва имкониятлар ижод аҳлини янги ва сермазмун асарлар яратишга руҳлантириши, барча ижодий ташкилотларни ўз фаолиятини қайтадан кўриб чиқиб, уни ҳар томонлама самарали ташкил этишга давлат этишини таъкидладилар.

ЎЗА

ИҚТИСОДИЁТНИНГ БАРҚАРОР ЎСИШИНИ ТАЪМИНЛАШ — ХАЛҚИМИЗ ФАРОВОНЛИгини ОШИРИШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Давлатимиз раҳбари инвестициялар ҳажми йилдан-йилга ортиб боришини таъминлаш, юқори кўшимча қийматли, чуқур қайта ишланган маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи янги замонавий корхоналарни ишга тушириш — мамлакатимиз иқтисодиётининг барқарор ўсишини таъминлаш, аввало, аҳоли ҳаёти ва фаровонлиги даражасини янада оширишнинг энг муҳим омилларидан бири эканини таъкидлади.

Президент ҳузуридаги Лойиҳа бошқаруви миллий агентлиги ташкил этилгани иқтисодиётимизга инвестиция жалб этиш масаласи нечоғли муҳим стратегик вазифалардан бири эканини яққол намён этди. Йиғилишда ушбу Агентлик фаолиятини оқилона ташкил қилиш, аввало, инвестиция лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва ҳаётга татбиқ этиш самарадорлигини оширишга, барча жараёнларнинг очик бўлишини таъминлашга алоҳида эътибор қаратиш зарурлиги қайд этилди.

2017 йилги Инвестиция дастурига мувофиқ, жорий йилда 552 лойиҳа доирасида 7,2 миллиард АҚШ долларини ўзлаштириш ва 67 йирик лойиҳани амалга ошириш белгиланган. Жумладан, 2017 йилнинг ўзида умумий қиймати 2,4 миллиард долларга тенг 170 лойиҳа, жумладан, 16 йирик лойиҳа ижроси якунига етказилди.

Фаол инвестиция сиёса-

тини изчил давом эттириш натижасида ўтган 7 ойда 32 лойиҳа ижроси якунланди, йил охиригача яна 138 лойиҳани амалга ошириб, объектларни ишга тушириш юзасидан барча зарурий чора-тадбирлар белгиланди.

Президент Шавкат Мирзиёев мамлакат миқёсида ва жойларда айрим раҳбарлар инвестиция лойиҳаларини амалга оширишда юзага келаётган муаммоларни тезкор ҳал этиш ва уларни кафолатланган молиявий манбалар билан таъминлашга юзаси, масъулиятсизлик билан ёндашётганига эътибор қаратди.

Ўтган 7 ой мобайнида 27 лойиҳа бўйича маблағларни ўзлаштириш режадан ортда қолаётгани, 8 лойиҳа бўйича ҳужжатлар ҳалигача тасдиқланмагани каби танқидий мисоллар келтирилди.

Шу муносабат билан тармоқлар раҳбарлари ва лойиҳалар ташаббускорлари зиммасига мавжуд муаммоларни тезлик билан ҳал қилиш, сусткашлик ҳолатларини бартараф этиш чораларини кўриш юзасидан аниқ вазифалар юкланди.

Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, инвестиция лойиҳаларини амалга оширишда юзага келаётган асосий камчиликларга тегишли ҳужжатлар пухта ишлаб чиқилмагани, кўплаб раҳбарлар тегишли тармоқлар ва соҳалар келажаги тўғрисида муайян тасаввур-

га эга эмаслиги, яъни ўзи бошқараётган соҳанинг бир неча йилдан кейинги ривожланиш истиқболи ҳақида аниқ ҳисоб-китоб юритмаётгани сабаб бўлаётганини қайд этди.

Бош вазир ўринбосарлари, вазирлик ва идоралар, ҳўжалик бирлашмалари ва ҳудудий ҳокимликлар раҳбарларига инвестиция лойиҳалари ижроси устидан ҳафталик назоратни янада кучайтириш, аниқланган муаммоларни бартараф этиш ва камчиликка йўл қўйган масъул шахслар фаолиятини баҳолаш юзасидан кўрилатган аниқ чоралар тўғрисида ҳар ой якунида ҳисобот бериб бориш вазифаси топширилди.

Яна бир муаммо шундан иборатки, инвестиция лойиҳалари бўйича объектлар ишга тушгани ҳақида тегишли ҳужжат қабул қилингандан сўнг янги қувватлар қай даражада ишлаётганини таҳлил қилиш тизими мавжуд эмас. Шундан келиб чиққан ҳолда, давлатимиз раҳбари Иқтисодиёт вазирлигига тегишли вазирлик ва идоралар билан биргаликда ишга туширилган янги объектлар фаолиятини мониторинг қилиш тартибини ишлаб чиқиш вазифасини юклди.

Йиғилишда Иқтисодиёт вазирлиги, Инвестициялар бўйича давлат қўмитаси, Молия вазирлигига йирик ҳўжалик бирлашмалари ва ҳудудий ҳокимликлар билан бирга 2018 йилги Инвестиция дастурини шаклланти-

ришда фақат лойиҳалаштириш ҳужжатлари тайёр бўлган ва қиймати камида 5 миллион долларга тенг лойиҳаларни киритиш, сармоядорларнинг дастурга лойиҳа киритишини рағбатлантириш учун уларга солиқ имтиёзлари ва бошқа преференциялар бериш бўйича аниқ тақлифлар ишлаб чиқиш юзасидан топшириқлар берилди.

Бунда келаси йил учун Инвестиция дастурига фақат пухта ишлаб чиқилган, лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёр ва молиялаштириш манбалари аниқ бўлган инвестиция лойиҳаларини киритишга алоҳида эътибор бериш зарурлиги таъкидланди.

Инвестициялар бўйича давлат қўмитаси раҳбариятига хорижий ҳамкорлар билан тенг шериклик ва ўзаро манфаатдорлик таъминлари асосида ишлаш учун аниқ йўналишларни белгилаш, шунингдек, импорт шартномаларини тизимли равишда ва ўз вақтида кўриб чиқиб, ҳулоса бериш юзасидан алоҳида тартиб-қоида ишлаб чиқишни тезлаштириш вазифаси топширилди.

Ўзбекистоннинг хорижий давлатлар билан ҳамкорлигини ривожлантириш учун тузилган қатор ҳукуматларо комиссиялар фаолиятини яна бир бор танқидий таҳлил қилиб, уларнинг самарадорлигини ошириш зарурлиги қайд этилди.

Йиғилишда давлатимиз

раҳбарининг 2-3 июнь кунлари Андижон вилоятига ҳамда 12 апрель кунли Тошкент шаҳрининг Чилонзор туманига ташрифлари натижасига биноан расмийлаштирилган баённомалар ва қабул қилинган дастурларда белгиланган топшириқлар ижросининг бориши ҳам муҳокама қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Президентини ҳузурида мазкур баён ва дастурларни амалга оширишнинг жорий ҳолатини босқичма-босқич кўриб чиқиб, ижрочилар ҳисоботини тинглаш ва баҳолаш бўйича янги назорат тизими жорий этилиши таъкидланди.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазир ва унинг ўринбосарларига Андижон вилояти ва Чилонзор туманини, умуман, барча ҳудудларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш бўйича белгиланган вазифалар ижросини тизимли равишда ўрганиб, бирор-та ҳам муаммоли масала қолдирмаслик юзасидан аниқ кўрсатмалар берилди.

Йиғилишда Вазирлар Маҳкамаси комплекслари, вазирликлар, идоралар, компаниялар, уюшмалар ва ҳокимликлар раҳбарларининг ҳисоботлари ва тақлифлари тингланб, муҳокама қилинди ҳамда инвестиция лойиҳалари ижросини жадаллаштириш ва мавжуд муаммоларни ҳал этиш юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

ЎЗА

ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИГА ПУХТА ТАЙЁРГАРЛИК КЎРИШ – ДОЛЗАРБ ВАЗИФА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Халқ таълими вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази, олий таълим муассасалари ректорлари, кенг жамоатчилик вакилларидан тузилган ишчи гуруҳ аъзолари томонидан жойларда ота-оналар ва ўқувчилар ҳамда кенг жамоатчилигининг 2017-2018 ўқув йилидан бошлаб 9-синф битирувчилари умумтаълим мактабларининг 10-синфларида, академик лицей ёки касб-хунар коллежларида ўқишни давом эттиришига оид фикрлари ўрганилди.

Бу жараёнда умумтаълим мактабларининг 466 минг нафар 9-синф битирувчисидан 352 минг нафари 10-синфда, 114 минг нафари академик лицей ва касб-хунар коллежларида ўқишни давом эттириш ниятида экани аниқланди.

Йигилишда ота-оналар ва болаларнинг шу борадаги хоҳиш-истакларини тўлиқ ҳисобга олиш ва рўёбга чиқариш зарурлиги, уларнинг овоз-роҳи бўлишига йўл қўймаслик, шундай ҳолатлар юз берган тақдирда тегишли туманлар ҳокимлари, халқ таълими бўлими ва таълим муассасалари

раҳбарларига нисбатан қатъий чоралар кўрилиши таъкидланди.

Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази, Халқ таълими вазирлиги раҳбарларига маҳаллий ҳокимликлар билан биргаликда шу йил 20 августга қадар ҳар бир ўқувчининг аниқ мактаб, лицей ёки касб-хунар коллежда ўқишни давом эттиришини таъминлаш вазифаси юклатилди.

Селектор йиғилишида ўқувчилар ва ота-оналарнинг хоҳиш-истакларидан келиб чиққан ҳолда, мамлакатимизда ўқувчиларга касб-хунар ўргатишнинг янги тизими — ўқув-ишлаб чиқариш мажмуаларини жорий этиш масаласи муҳокама қилинди. Янги ўқув йили бошлангунга қадар бу мажмуаларни ўқув жихозлари, касб-хунар ўрганиш учун зарур анжом ва ускуналар билан таъминлаш бўйича масъул идора ва шахслар белгиланди.

Маҳалла фаоллари, нурунийлар, профилактика инспекторлари, Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг бошланғич ташкилотлари, туман, шаҳар ҳокимларига умумтаълим мактабларида таълим-тарбия сифатини ошириш, ҳар пайшанба — профилактика кунда ўқувчиларнинг давоматини ўрганиш ва таълим натижаларини танқидий муҳокама қилиб бориш вазифаси топширилди.

Янги ўқув йили бошлангунча касб-хунар коллежларининг ўқув устахоналари негизда ўқув-ишлаб чиқариш мажмуалари ташкил қилиб, уларга яқин атрофдаги мактабларни бириктириш, коллежлардан узоқда жойлашган умумтаълим мактаблари ўқувчилари учун мактабнинг ўз базасида ўқув-ишлаб чиқариш мажмуаси яратиш юзасидан тегишли кўрсатмалар берилди.

Ўқув-ишлаб чиқариш мажмуаларида чуқурлаштирилган махсус тайёргарликни талаб этмайдиган чилангар, тикувчи, ҳайдовчи, ошпаз, сартарош, каштани, кулол, қандолатчи, новвой, дурадгор, сувоқчи, бўёқчи каби жами элликдан зиёд касб-хунар ўргатилди. Бу мажмуаларда касб эгаллаган ўқувчиларга 11-синфини якунлаганидан сўнг етуқлик аттестати билан билангир меҳнат фаолияти билан шуғулланиш имконини берадиган давлат намунасидаги ҳужжат ҳам тақдим этилди.

Йигилишда касб-хунар коллежларида фаолият кўрсатаётган, дарс соатлари ҳажми камайган ҳар бир ўқитувчини ижтимоий ҳимоя қилиш, уларни янги ўқув йили бошлангунга қадар ўз мутахассислиги бўйича иш билан таъминлаш масалаларига ало-

ҳида эътибор қаратилиб, мутасадди шахсларга тегишли топшириқлар берилди.

2017-2018 ўқув йилидан бошлаб мактабларнинг 10-синф ўқувчиларини янгидан ишлаб чиқилган ўқув режаси ва дастурлари асосида замонавий дарсликлар билан таъминлашга оид масалалар муҳокама қилинди, тегишли ташкилотларга дарсликларни вақтида ва сифатли нашрдан чиқариш бўйича уюшқоқлик билан иш олиб бориш вазифаси юкланди.

Йигилишда иқтидорли болалар учун ихтисослаштирилган таълим муассасаларида 10—11-синфларни ташкил этиш, нодавлат таълим муассасалари тармоғини кенгайтириш масалалари ҳам кўриб чиқилиб, тегишли қарорлар қабул қилинди.

Мутасадди вазирлик ва идоралар раҳбарларига жорий йилнинг 20 августига қадар таълим муассасаларини янги ўқув йили, кузги-қишки мавсумга сифатли тайёрлаш ҳамда Инвестиция дастурига киритилган таълим объектларида олиб борилаётган курилиш-таъмирлаш ва жихозлаш ишларини якунлаш бўйича тегишли кўрсатмалар берилди.

ЎЗА

10-синф дарсликлари янги мазмун ва кўринишга эга бўлади

Жорий йилнинг 2 август кунин Президентимиз Шавкат Мирзиёев раислигида умумтаълим мактаблари ва ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари ўртасида ўзаро интеграцияни таъминлаган ҳолда 11 йиллик ўрта таълим тизимини жорий этиш, ўрта махсус, касб-хунар таълими тизимини тубдан ислох қилиш чораларига бағишланган видеоселектор йиғилиши ўтказилди. Йигилишда таъкидланганидек, давлатимиз раҳбари томонидан жойларда аҳоли, жамоатчилик вакиллари билан ўтказилаётган учрашув ва мулоқотлар чоғида, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Халқ қабулхоналари ва Виртуал қабулхонасида ота-оналардан бўлаётган муурожаатларда умумтаълим мактабларида 10—11-синфларни ташкил этиш юзасидан кўплаб тақдирлар билдирилган. Тегишли вазирлик ва идоралар мутасаддилари, кенг жамоатчилик вакиллари билан тузилган ишчи гуруҳ жойларда ота-оналар ва ўқувчиларнинг бу борадаги фикрларини ҳам ўрганди. Унга кўра, умумтаълим мактабларининг 466 минг нафар 9-синф битирувчисидан 352 минг нафари 10-синфда, 114 минг нафари академик лицей ва касб-хунар коллежларида ўқишни давом эттириш ниятида экани аниқланган. Шу асосда юртимиздаги умумтаълим муассасаларида 11 йиллик умумий ўрта таълим тизимини жорий этишга киришилди.

Янги ўқув йилидан ташкил этилаётган 10-синфлар учун ўқув дастурлари, дарсликлар яратиш аниқ пайтдаги долзарб вазифадир. Бу борадаги ишларнинг бориш хусусида Республика таълим маркази директорининг ўринбосари Муножат Абдаловага бир нечта савол билан муурожаат этдик.

— Ҳаётини таърибда кузатиш, ҳали дунёқараши тўлиқ шаклланиб улгурмаган, ўз мустақил фикрига эга бўлмаган 9-синф битирувчиларнинг жонажон мактабидан ажралиб, ўрта махсус, касб-хунар таълимга турли ҳудудлардан келган, характери бир-бирига мос бўлмаган ўқувчилардан иборат янги жамоа муҳитига мослашиши бироқ қийин кечди. Қолаверса, уларнинг давоматини назорат қилиш, тарбияси билан шуғулланиш, ота-оналар билан ишлаш қатор мураккабликлари келтириб чиқарди. Бу ҳолат айрим ўқувчиларнинг ўқиш, билим олишга иштиёқи сўнишига, тарбиясида салбий ҳолатлар кузатилишига сабаб бўлди, — дейди Муножат Абдалова. — Шуларни ҳисобга олган ҳолда,

ота-оналар ва ўқувчилар ўртасида ўтказилган сўровнома натижаларига асосан умумтаълим мактабларида 11 йиллик таълим жорий этилмоқда.

Айни пайтда Халқ таълими вазирлиги, ҳудудий халқ таълими бошқаруви идоралари мутахассислари томонидан жойлардаги таълим муассасаларининг ўқувчилар қамрови бўйича имкониятлари, моддий-техник базаси, зарур меъбел, инвентарлар билан жиҳозлангани, кадрлар билан таъминланиши, дарсликларга эҳтиёжи тегишли тартибда ўрганилмоқда. Бу ўринда биринчи галдаги вазифа замон талабларига мос ўқув режа ва дастурларини ишлаб чиқиш, 2017-2018 ўқув йилидан 10-синф ўқувчиларини барча умумтаълим фанлари бўйича сифатли дарсликлар билан таъминлашдан иборат.

Янги ўқув йилига қадар жуда қисқа вақт қолмоқда. Ҳозир Халқ таълими вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълими вазирлиги Ўрта махсус, касб-хунар таълими марказининг қўша қарори билан тасдиқланган ижодий гуруҳлар томонидан 10—11-синфлар учун ўқув дастурлари лойиҳаси ишлаб чиқилди. Олимлар, методистлар ва амалиётчи-ўқитувчилардан иборат муаллифлар гуруҳлари ҳам шакллантирилди. Бугунги кунда 10-синф ўқувчилари учун жами 31 номдаги дарсликлар нашрга тайёрланмоқда. Адабиётлар фан йўналишларига қараб, тегишли олий таълим муассасалари, ҳудудий малака ошириш институтлари, таърибали ўқитувчилар, педагог-олимлар, методистлардан иборат эксперт гуруҳлари томонидан мазмунан ва дизайн жиҳатдан экспертлардан ўтказилиб, билдирилган фикр-мулоҳазалар, тақлифлар асосида мазмунан такомиллаштирилмоқда.

— Қисқа муддатда дарслик яратиш мураккаб вазифа. Айтинг-чи, ўқув китобларининг мазмунини, мавзуларини шакллантиришда нималарга асосланилмоқда? — Дарслик давлат таълим стандартларига мувофиқ дидактик, методик, педагогик-психологик, эстетик ва гигиеник талаблар асосида, таълим олувчиларнинг ёши ва психологик хусусиятларига мос равишда ишлаб чиқирилиши, ўқув фани мукаммал ўзлаштирилишига қаратилиши, назарий маълумотлардан ташқари амалий-тажриба ва синов мазмунини қамраб олиши лозим. Ўқувчилар тасаввурини шакллантириш, мустақил ишлашга ўргатишда дарслик муҳим манба ҳисобланади. Бугунги давр ўқув материалларига тадрижий равишда янги билим ва маълумотларни киритиб боришни тақозо этади.

Шу нуқтаи назардан келиб чиқиб, 10-синф дарсликлари 9-синф дарсликларининг узвий давоми сифатида, оддийдан мураккаблик томон такомиллашган ҳолда, ҳар бир боб ҳамда мавзуларни ёритишда узвийлик, узлуқсизлик таъминлиги асосланган ҳолда тайёрланмоқда. Мавзулар кўпроқ амалий билимларини беришига,

ўқувчиларда таянч ва фанга оид компетенцияларни шакллантиришга йўналтирилди. Мавзулар қўшимча маълумотлар, машқлар, тест топшириқлари асосида кенг очиб берилди. Масалан, 10-синф "Физика" дарслиги компетенциявий ёндашувга асосланган ҳолда такомиллаштирилган ўқув дастури асосида яратилмоқда. Мавзулар кундалик ҳаёт ва амалиёт ўртасидаги боғлиқлиқни таъминлашга, ўқувчиларнинг эгаллаган билимларини амалиётда қўллаш олиш лавқатини шакллантиришга йўналтирилган. Ўқувчиларнинг назарий билимларини мустаҳкамлаш учун лаборатория ишлари тегишли мавзудан кейин берилган. Дарсликда мантиқий фикрлашга ўндайдиган саволлар, мустақил ишлаш учун масалалар ва амалий топшириқлар, ўқувчиларда билим, қўникма, малака ва компетенциялар шаклланишини назорат қилиш учун тест топшириқлари берилмоқда, қоида, формула, таърифлар лўғат кўринишида ифодаланмоқда.

Ёки таълим рус ва қардош тилларда олиб бориладиган умумтаълим мактаблари учун "Ўзбек тили" дарслигини олайлик. Ўқув дастурига кўра, грамматикага оид ҳамма мавзулар 9-синфга ўтиб бўлинади. 10-синфда ўқувчилар билими усуллар, матн билан ишлаш асосида бойитиб борилади. Бундан ташқари, адабий ўқиш учун ўзбек адабиёти намояндлари ҳаёти ҳақида қисқача маълумот, улар яратган асарлардан парчалар берилмоқда. Масалан, нутқ ўстириш мавзуларига мослаб Фафур Фуломнинг "Менинг ўғринга болам", Ойбекнинг "Болалик", Ўлмас Умарбековнинг "Одам бўлиш қийин", "Қизимга мактублар" асарларидан парчалар киритилди. Бундай янгиликларни қолган барча дарсликлар мазмунини кўришимиз мумкин.

— Дарсликларнинг шакли,

дизайнидаги янгиликларга ҳам тўхталсангиз.

— Умумтаълим мактабларининг 10-синфлари учун нашр этилиши режалаштирилган ҳар бир дарслик техник тафсилоти, яъни бичими, ҳажми, ҳарфлар кегли, қорозининг оғирлиги, шаффофлиги, оқлиги, зичлиги, муқовалаш усули ва ҳоказолар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 3 июндаги "Таълим муассасалари учун матбаа маҳсулотлари хавфсизлиги бўйича умумий техник регламентни тасдиқлаш тўғрисида"ги 146-сонли қарорига асосан тайёрланди. Ҳар бир дарсликнинг оригинал макети устидан ўндан ортққ наширётлар мутахассислари ва муаллифлар ижодий изланишлар олиб борилмоқда. Янгилик сифатида айтиш мумкинки, аввалги дарсликлар икки хил рангда чоп этилган бўлса, 10-синф дарсликларини тўрт хил рангда нашр этиш режалаштирилган.

— Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 6 апрелдаги "Умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-хунар таълими-нинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида"ги қарори билан тасдиқланган янги давлат таълим стандартлари талабига кўра, ўқувчилар 9-синфни тамомлаганда А2 (А2+) даражасида билимга эга бўлиши лозим. 11 йиллик тизимда бу қандай акс этади?

— Янги ДТСга кўра ўрта махсус, касб-хунар таълими фанларини ўрганишининг умумий даражаси В1 этиб белгиланган. Янги дарсликларни яратишда ана шу даражага асосланилапти.

— Янги дарсликлар ўқувчиларга қай тартибда берилди?

— Халқ таълими вазирлиги томонидан дарсликларга бюрутмалар шакллантирилмоқда. Ота-оналарга, ўқувчиларга қулайликлар яратиш мақсадида дарсликлар ўқувчиларга ўрнатилган тартибда ижара тизими асосида етказиб берилди.

"Ma'rifat" муҳбири Илҳом ЖўРАЕВ суҳбатлашди.

ЮКИНГ ЕРДА ҚОЛМАГАЙ, ОНА ЮРТ, ОТА МАКОН!

Янги давр шиддатидан вақтнинг ҳам ўзига қарашга вақти йўқ. Вақт гўё азалий ва абадий маромидан кечиб, ўз жиловини замон шиддатлари ихтиёрига топширгандай — кўзларидан ўт, тўғларидан чақмоқлар чақнаётган тулпоргами ёнги жийрон қашқа дулдуга ҳам ўхшаб кетади. Ўзига ҳам аёвсиз бу учқур, кўкбўз отнинг чавандозию чопағони ҳам вақтнинг ўзи.

Боболар “Вақт табиб, даволайди...” дер эдилар. Бугунги замонамизнинг шитобу шаштларига қиёсан олганда, “табиб”имизнинг ўзи ўзини тахрир қиладиганга ўхшайди. Бу дегани вақт энди даволамайди: ёвқур чавандоз, фулжон борда ҳаракатингни қилмасанг, тезроқ эҳтиёт чорангни кўрмасанг, қараб ўтирмайди. Мангуликка йўл олган бўронсифат шу тулпорнинг кескир туғқлари остида чилпарчининг чиқиб, беному нишон қолиб кетмаслигини учун ўз ниҳолинг, қўчатинг ва дарахтингни эзгулик боғига қадашга улгурмоғинг — ўзингга, фақат ўзингга боғлиқ.

“Ваҳки, умрум борча зоеъ бўлди эл коми била” дея афсус чеккан эканлар Алишербек бобомиз.

Буюк элпарварлигию оламшумул шоирлиги билан абадиятга қадар ном қолдирган Навоий ҳазратларики умримни елга соғуриб, зоеъ кеткиздим деб турган эканлар, улуг аждодимизнинг шу бир сатргина шеъри олдида бизлар киммиз, биз нима дея оламиз?!

“Элга эга керак, эга бўлмаса нега керак” дейилади қўхна халқ мақолида...

Биринчи Президент. Буюк бунёдкор. Истиқлолимизнинг бош меъмори...

Ватанамиз мустақиллигининг 26 йиллик байрами арафасида юртимизнинг барча ҳудудларида Биринчи Президентимиз, буюк давлат ва сиёсат арбоби Ислам Каримовни хотирлаш талбирлари бўлиб ўтди.

“Буни қаранг-а, вақтнинг ўтишини, аёвсизлигини қаранг-а!.. Аллақачон бир йил бўлибди ўтканларига?! Улуг инсон эдилар, Худо раҳмат қилсин, жойлари жаннатларнинг тўғларидан бўлсин...”

Маҳалла отахонларининг бу гап-сўзлари тезоб-сершитиб вақтнинг ўткани гангур-гунгурларидай туюлса-да, аслида элу юртга, унинг Буюк фарзандига тааллуқлилиги, оддий халқнинг меҳр ва эҳтироми ифодаси эканлиги билан ҳам беҳад қадрлидир.

Йигирма беш йил — чорак асрлик муддат давомида бир халқ, бир миллатнинг шараф тонглари отган бўлса, йўлбошчининг сочлари буткул оқариб кетгани ҳам шундоқ кўз ўнгимизда рўй берган буюк тарихий ҳодиса, вақту замоннинг мангу мунаввар тимсолидир.

“Э, билмайсиз-да, шаир ука, халқнинг касаси оқармоғи учун, элнинг тонги отмағи учун Ислам Каримовнинг умри сарп бўлди, боши оқарди ахир... Э, ул кишига осон бўмади! Худойим куч-қувватдан берсин, умрини берсин! Тирмизий боваларни йўқлаб кепти, Бухорий боваларини шират қипти, илайим,

шу юртнинг азиз-авлиёлари даим ҳамрайи бўсин! Омин!...”

Бу халқона, самимий сўзлар — оддий мўйсафид буваннинг дилдан чиққан дуоси, дил тубидаги тилаклари...

“Фидойинг бўлғаймиз сени, Ўзбекистон!”. Нима учун айнан шу сўзлар мустақиллигимизнинг 26 йиллик байрамини нишонлаш тўғрисидаги Президентимиз Шавкат Мирзиёев қарорида бош ғоя, шиор сифатида алоҳида кўрсатиб ўтилгани замирида ҳам юксак инсонийлик ва ҳурмат-эҳтиромга йўғрилган теран мазмун ва ҳикмат яширинган. Яъниким, халқ учун, Ватан учун ҳамма нарсанинг баҳридан кечиб, ўзини, умрини бахш этган, фидо бўлган инсонлар бор, умримиз ўткинчи, шундай зотлардан ибрат олайлик, муҳаббат билан, садоқат билан шу азиз Ватанга, элга, халққа хизмат қилайлик деганидир бу...

Парвардигори олам маълум саналар ва рақамлар замирида буюк инсонлар, тарихий шахслар тимсолида бутун бошли миллатлар ва давлатларнинг тақдирини яшириб қўйқан. Кези келганда бу илоҳий саналар қаршида вақт ҳам ожиз ва нотавон қолганлигига яқин ва олис тарихимиздан, миллатимизнинг улуг сиймолари ҳаётидан кўп мисоллар келтириш мумкин.

Бизнинг бугунги сершиддат замонамизда вақту соат тушунчаси бутунлай ўзгарди. Тонг ва шом, тун ва кун, кеча ва кундуз сингари бобомерос сўзлар мумтоз ғазаллар аро қолиб кетгандай, воқеа-ҳодисалар, рўй бераётган янгиланишлари ўзгаришлар — барча-барчаси тонг ва кундан, аниқроғи, вақтдан ҳам илдамроқ содир бўлаётгани — янги даврнинг шитобларию шиддатлари эмасми? Бундайин бетиним ва беҳаловат замонани, аини пайтда пойқадами изларидан бутун бошли шаҳарлару мавзелар, ҳайратомуз иншоотлар, йўллар-кўприклар бино бўлаётган, кўркам-нурафшон манзилу маконлари одамларнинг ёруғ чехрасидай нур таратаётган ҳеч бир вақтни кўрганмисиз?... Эрталабки янгиллик, бунёдкорлик хабари пешинга борар-бормай бошқа хушхабар ва ё мужда билан алмашиняпти.

Донишманд халқимизнинг **“Эллик йилда эл янги, қирқ йилда қозон янги”** деган пурҳикмат мақоли олдида ҳурмат ва эҳтиромимизни бажо келтириб, изн ва узр сўраган ҳолда айтиш мумкинки, янги давр, янги замон шиддати вақтнинг ҳам тизгинсиз суръатини лол қолдириб, қадим ва емирилмас ҳикматларга ҳам ўзгариш киритиши муқаррар экан. Шу кеча-кундузда диёримизнинг қайси гўшасига борманг, эл яшайдиган уйлар ҳам, рўзгорю турмуш шароитларидан тортиб уй

жиҳозларигача ҳар кун, ҳар соатда янгиланаётгани, руҳиятию кайфияти, онги ва тафаккуригача шу янгиланишлардан баҳраманд ва мамнунлигини ватандошларимизнинг юз-кўзлари, қиёфасию ёруғ чехраларидан кўриб, ишонч ҳосил қилиш мумкин...

...Шу эл, шу халқ бўлмаса биз киммиз?! Шу халқ, шу Ватан учун яшаймиз-да, бўлмаса яшашнинг нима кераги бор?...

...Дунёни биз ҳар кун, ҳар соатда юрагимиздан ўтказиб яшашимиз керак...

...Жаҳолатга қарши маърифат. Ёшларга билим, билим бериш, ўқитиш, билим, билим, фақат билим билан жаҳолатнинг йўлини тўсиш мумкин!

...Бир варақ ёзиш учун аждодларимиз қанча-қанча мерос ўрганган... Тарбия, тарбия, яна бир марта тарбия!...

...Сохта алдовларга учиб умрини хазон қилаётган фарзандларимизни кўриб, ростни гап, кечалари уйқум келмайди. Азоб, бу азоб менга! Бу аччиқ ҳақиқат ханжар бўлиб юрагингизга санчилиши керакмасми?! Керак!...

...Уйимизни асрашимиз керакдир, лекин болани асраш, боламизни асраш — биринчи гада!... Боламиз — қўлимизда омонат, ўқитмасак, тарбия қилмасак, маърифат ва таълим бермасак — у бола кетиб қолади.

...Китобсиз келажак йўқ. Китобга қайтган эл, халқ, одамзот ҳеч қачон кам бўлмайди!...

...Барчамизни тарбиялаган, воёга етказган шу халқ... Барчамизга туз насиба берган ҳам — шу халқ...

...Ватанин севиш керак! Бошқа гап йўқ!...

Давлатимиз раҳбарининг юртдошларимиз билан бўлган турли учрашувлар ва мулоқотларда айтган сўзларидан келтирилган иқтибосларни ёзув дафтарларимдан кўчириб мисол қилиб олдим.

Бу иқтибосларда бутун бир мамлакат, халқ ва миллат тақдири ва юқини ўз зиммасига олган бедор ва беором, доимо уйроқ ва беҳаловат Раҳнаманинг юраги ўттиз икки миллионлик юртдошларимизнинг қалблари билан дилдош ва қондош бўлиб ўраётганига имон келтирасиз.

Устоз Ҳамид Олимжоннинг **“Кўзларимни юммасман асло — Дарё каби уйроқ ўтурман”** деган сатрларининг мазмуни ҳам шу эмасми...

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг шу йил 3 август куни Ўзбекистон ижодкор зиёлилари вакиллари билан бўлиб ўтган кенг қамровли учрашуви ҳам мамлакатимиз маданият-маърифий ҳаётида том маънода туб бурилиш ясаган катта ижтимоий-маънавий воқеа сифатида янги тарихимизда бир мунаввар саҳифа бўлиб қолиши шак-шубҳасиздир.

Давлатимиз раҳбари маънавий бурчини, ўз бурчи ва садоқатини англаб, ўзини аямай меҳнат қилаётган замондош ижодкорларимиздан мен мамнунман, дея таъкидларкан, ўсиб келаётган авлодининг маънавий тарбияси жамиятнинг ё нажот, ё ҳалокат, ё саодат, ё фалокат маса-

ласи эканига алоҳида эътибор қаратди.

Бугунги шиддат билан ўзгариб бораётган давру замонамиз ҳам, бурч ва масъулиятимиз ҳам ҳар биримиздан дарё мисол уйроқликни талаб қилаётган экан, ибрат ва муқоясани кимдан олиб, қалам ва қаламларимиз суръатини кимнинг қадамларига қараб мослашимиз кераклигини ҳам жиддий ўйлаб кўришимиз, янги тонг отишини кутмасдан, ишни бугунданок, ҳозирнинг ўзидаёқ бошламоғимиз, бўлмаса эртанги тонгимиз бир пасда кечаги кунга айланиб қолишини, бахту имкониятларимиз бекор кетган вақтнинг чангу тўзонларида соғурилиб кетмоғини ҳам, бир зум бўлса-да, эсдан чиқармаслигимиз шарт ва зарур...

Истиқлолнинг тўғроси, халқу Ватан Ҳумоси Бекорга Ҳақдан Буюк Меъморга келган эмас. Фармонларда ул зотдан **“Зиммасига юклансин...”** Деган сўзлар ҳам асли бекорга келган эмас. Дўстим, у йилларни сен кўргил аста уринмай, Қанча ранжу меҳнатнинг дош бердик ҳаммасига. Халқ юкин, миллат юкин эл кўзига кўринмай, Шунча вақт олиб келган зотлар бор зиммасига. Буюклик — буюк бу юк Бунёдкорга қийиндир, Осонми бу дунёда юрт қурмоқ, Ватан қурмоқ. Жоңғидо фарзандларининг вазифаси тайиндир: Миллат юкин, юрт юкин миннат қилмай кўтармоқ. Боболаринг хокига эгилиб бор, юқиниб, Қалбинг соф бўлмаса гар иймонинг ҳам иймонмас. Давру замон юқини, ору виждон юқини. Елгага ҳам юракка олиб юрмоқ осонмас. Кечани кеча демай, кундузни кундуз демай, Юлдузларга ҳам тонгда дам берган, ором берган, Халқ бормикан дунёда ҳалол, заҳматқаш сендай: Тоғ келса гар — емирган, сув келса гар симирган. Қамчиқдан токи Зомин, Бойсун тоғларигача, Сарийдан тортиб то Сарносиё қадар — Туташгандай қўрингай жаннат боғларигача, Бир Ватанким, нур сочгай Овро, Осие қадар. Юқинг ерда қолмағай, Она юрт, ота макон, Дилбандлар ҳам улғайиб соҳиби даврон бўлғай. Эл бошига кўтаргай улугларин ҳар қачон, Давлатинг пойдор, шайну шавкатинг жаҳон бўлғай.

Сирождидин САЙИД,
Ўзбекистон халқ шоири.

ЎЗА

2017-yil 5-avgust, № 62 (9023)

Эркакларнинг шоҳ асари

Рақсни суйгувчи халқнинг қалби бирдек уйғоқ, тийнати улугвор бўлади. Нафақат халқимиз орасида, балки жаҳон сахналарида томошабинларга завқ-шавқ улашиб, уларни ўрнидан кўзга-тиб юборишга эга куч — оҳанг билан ҳар қанча фахрланасак арзийди. "Дилхирож" ё "Лазги" янграганида етмиш икки томирида қон гупуриб, тўлқинланиш — бобомерос. Ана шундай маънавий хазиналаримиздан бири — "Лаган" рақсидир. Ушбу рақс эркаклар томонидан ижро этилиб, одатда, тўғма таллантларгина "Лаган"ни ўз маромига етказган.

"Лаган" Фарғона услубида яратилган бўлиб, у халқимизнинг доира, ногора, сурнай, карнай каби чолғулари жўрлигида ижро этилади. Уларга кўп ҳолда раққос кўлларидаги қайроқ тошлар ҳам жўр бўлади. Рақс маҳали раққос қора рангли тўртбурчак, оқ қалампир гулли дўппида бўлади. Дўппи бироз совуқ сув билан намланади, чунки намланган дўппи бошга ёпишиб туради. Бу эса ижро пайти лаганнынг сирпаниб кетмаслигига хизмат қилади. Дўппининг устидан пешонабанд боғланади. Раққос бекасам тўн, ичидан оқ яктак кияди. Белбоғ рўмол бўлиб, учбурчак ҳолда белга боғланади. Қора шим ва лакланган қора этик кийилади. Шунингдек, раққос кўлида иккита қайроқ тош — биттаси темирдан (16 см), иккинчиси эса тошдан (10 см) бўлади. Тошдан ясалган қайроқ бош бармоқ ёрдамида кафтага босилади. Темирдан ясалгани ҳам худди шундай қўйилиб, ўрта ва тўртинчи бармоқ кўмагида бир-бирига урилиб чалинади. Қайроқларни энгил урган ҳолда, раққос ўзига ҳос овозга эга усуллар яратади. Қайд этиш жоиз, қайроқ-тошлар ҳар иккала кўлда бўлади.

"Лаган" рақсида асосийси бу — оғирлиги уч килограмм, дуралюминдан ясалган лагандир. Кўринишидан энгил туюлган бу идиш уч дақиқалик рақс мобайнида раққосни жуда толиқтиради.

— "Лаган" рақсининг пайдо бўлиши узок тарихга бориб тақалади, — дейди таниқли раққос, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Нарзиддин Шерматов. — Унинг қачондан буён халқ орасида ижро этилиши ҳақида аниқ маълумотлар йўқ. Бироқ эшитганмиз-

ки, қадимдан ота-бобола-римиз чойхоналарда ош дамлаб, еб бўлгандан сўнг таомнинг бор мазаси ва савоби лаганнын тагида қолади, деб бўш лаганга оз-моз сув ёки чой солиб, уни кўлларида айлантиришган ҳамда сувни ичишган. Бу ҳол секин-аста кенгайиб, шу тариқа рақс тусини олган. У икки хил йўсинда — оши еб бўлинган бўш лаганда ҳамда эндигина ош сузилган лаган воситасида ижро этилган. Мазкур рақс ўзбек йигитларининг нақадар эпчил экани билан бирга, халқимизнинг меҳмондўстлик фазилатини яққол акс эттиради.

Чин раққос бу санъат асарини асли сопол лаганда ижро эта олиши зарур. Сополда ўйналган рақсда — қачонки ўша товоқ кўлдан тушмай, ижро якунигача синмай етиб борса — раққоснинг кўли баланд келгани шу.

Нарзиддин Шерматовнинг айтишича, "Лаган" рақсини тўлиқ кўринишда 1973 йили устози Исохор Оқилов саҳналаштирган. Аммо кўп ҳолда бу рақс ҳаракатларини унинг ўзи бошқа раққослардан кўриб ўрганган. Жиддий элементларни устоз батафсил тушунтириб борган.

— "Лаган" рақси ўзбек эркакла-

рининг шоҳ асари ҳисобланади, — дейди Ўзбекистон халқ артисти Вилот Оқилова. — Ўзини ўзбек раққосиман деб билган кимки бор, ушбу рақс-ни ижро эта билиши керак.

Мен уни турли раққослар ижросида кузатганман. Булар — отам Исохор Оқилов, Қодир Мўминов ва Нарзиддин Шерматов. Энг қизиғи, бу рақс-ни ҳар бири ўзгача ижро этган. Шунда тушундимки, ҳар бир раққос ижрога ўз кечмиши, дарди ва қувончини сингдириб юборган. Шу сабабдан ҳам битта рақс ва бир хил ҳаракат бўлишига қарамай, улар турлича талқин топган. Ростки, мени кўпроқ мафтун қилгани — Нарзиддин Шерматов ижросидаги "Лаган" рақсидир. У рақс-ни бор вужуди билан ижро этар, саҳнада бу оламни буткул унутиб, ибодатга шўнғиган мўминдек бутун диққатини рақсга қаратарди. Ижро тугаганда эса гўё у бор гуноҳларидан шу рақс орқали поклангандек кўринарди.

Ижродан сўнг бутун танаси ва кўйлаклари жикқа сув бўларди унинг. Бу эса унинг "Лаган" рақсига қанчалар меҳр қўйгани, айнаи дамда жуда катта куч ва машаққат талаб қилишини билдирарди.

Бугун Нарзиддин Шерматовнинг шогирдлари ушбу рақс-ни юксак маҳорат билан ижро этаётгани мисолида ҳам устоз-шогирд ўртасида қарор топган гўзал анъана, меҳнатни кўришимиз мумкин. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Эркин Қаҳҳоров устозидан ўрганган "Лаган" рақсини ижро

Hazina

этиш билан бир қаторда, бойитиб бормоқда ва унинг сир-асрорларини шогирдларига ҳам ўргатмоқда.

Асрлар ошаётган бу рақс ҳақида инсонлар қалбини ҳайратга солиб, ўзига ром этиб келади. Бир вақтлар "Лаган"ни Нарзиддин Шерматов чет элда ижро этганда хорижлик томошабинлар раққос-ни "магнит" деб аташган. Тасаввур қилинг, раққос саҳна ўртасида бошида катта лаган билан кўлларини бургут қанотидек икки ёнга чўзган ҳолда турибди. Бир жойда турганча аввал чап томонга гир айлана бошлайди — худдики кулол дастгоҳидек. Бошида турган лаган эса раққос билан бирга айланиб, секин-аста аввал бўйинга, сўнг елкага, ана ундан кейин белга томон ҳаракатланади. Лаган белга келгандан сўнг раққос бир тўхтаб, бошқа мураккаб ҳаракатларни бажаради ва яна турган жойида энди ўнг томонга айланади. Бунда раққоснинг белида турган лаган юқорига — бошга томон ҳаракатланади. Хуллас, лаган олдин раққос бошида қандай турган бўлса, худди шундай кўринишга қайтади. Бундай мураккаб элементларни бажариб ҳам, лаганнын раққос танасида тушмасдан ёпишиб турганини кўрган ҳар қандай инсон, албатта, "магнити бўлса керак" деб ўйлаши аниқ. Бу ҳол ёш ижрочилардан бири, Эркин Қаҳҳоровнинг шогирди — Тигран Абдуллаевда ҳам кузатилган.

Тигран 2014 йили Қозоғистонда ўтказилган "Арлио" халқаро кўрик-танловида "Лаган"ни ижро этганда, рақсдан сўнг бир гуруҳ қизиқувчан томошабинлар унинг ёнига келиб, бел ва елкаларини пайпаслаб: "Мабодо магнит йўқми?!" деб сўрашган. Шубҳасиз, ёш раққоснинг маҳорати тўфайли мухлислар шу ҳаёлга борган. Бир вақтлар устоз раққослар ижро этган "Лаган" рақси бугун ҳам ишончли кўлларида эканини баралла айта оламиз. Рақс усталари ушбу шоҳ асарни келажақ авлодга ўз ҳолича, тўла-тўқис етказа олишига ишончимиз комил.

Нурбек ҒАҒУРОВ,
Тошкент давлат миллий рақс ва хореография олий мактаби талабаси

Такриз — ўқиш, уқиш маҳсули

Ҳозирги кунда мамлакатимизда аҳоли, айниқса ёшлар ўртасида китобхонликни кенг тарғиб этишга катта эътибор берилмоқда. Бунинг натижасида телевидение, радио, интернет каби электрон ахборот воситалари орасида китобнинг мавқеи ортиб, кундалик ҳаётимизда ўз аҳамиятини асло йўқотмаслигига гувоҳ бўлмоқдамиз.

Муталаага қизиқишни оширишда янги чиққан асарлар ҳақида газета ва журналларда мунтазам равишда такризлар эълон қилиб бориш муҳим аҳамиятга эга. Соҳа олимлари, адабий танқидчилар, чинакам китобсеварлар ёзган такризлар бугунги кунда чоп этилаётган кўплаб китоблар орасидан энг муҳим ва зарурларини танлаб олиш имконини беради.

Иккинчидан, пишиқ-пухта ёзилган такриз ҳар бир

асарнинг мазмун-моҳияти, унинг ютуқ ва камчиликларини тушуниб етишда ўзига хос йўлланма, қўшимча ва ёрдамчи материал бўлиб хизмат қилади. Бу айниқса ҳали профессионал китобхон даражасига етмаган, бошловчи ва ёш ўқувчилар учун жуда муҳимдир. Улар ана шу такризларни ўқиб, замонавий китобхон қанчалик синчков, эътиборли бўлиши зарурлиги, бунга эришиш йўллари билиб ола-

ди. Энг муҳими, талабчан такризчилар томонидан ҳолис баҳо берилишини олдиндан билган ҳар бир муаллиф ўз асарини катта масъулият билан нашрга тайёрлайди.

Китоб дўконларида эътибор бераман, ўзига маъқул

Mulohaza

асарни танлаш жараёнида ҳар бир ўқувчи аввало унинг дастлабки саҳифасидаги мухтасар изоҳ — аннотацияни ҳижжалаб ўқийди. Бу қисқача қириш сўзлари ҳамма вақт ҳам қизиқарли, асарнинг асосий мазмунини яққол акс эттирадиган даражада ёзилмайди. Кўпинча муаллифга таъриф берилган,

асар мақталган бўлади, ҳолос. Аслида китобнинг мазмунини, ғоявий-бадиий савияси, руҳи, унинг айнан қайси тоифа ўқувчилар учун мўлжаллангани аннотациядан билиниб туриши керак.

Албатта, малакали такриз тайёрлаш — мураккаб иш. Бунинг учун такризчи ҳар бир янги асарни тезлик билан ўқиб чиқиб, унинг ижобий жиҳатлари, камчиликларини илмий-назарий жиҳатдан умумлаштириб, худди шифокор беморга тўғри ташхис қўйганидек, ўринли ва асосли хулосалар чиқариши керак. Такриз китобнинг ўзи-дек, ҳатто ундан ҳам кўра катта қизиқиш билан ўқилиши лозим. Тарихда аввал китобга муносабат

тариқасида ёзилган макола — такризни ўқиб, кейин уни қандай қилиб бўлса ҳам топиб ўқиган инсонлар, машҳур шахслар кўп бўлган.

Баъзи такризларни ўқиганда, муаллифларнинг китобни юзаки, шошиб-пишиб ўқигани ёки мутлақо ўқимагани билиниб туради. Шунинг учун бўлса керак, ушбу адабий-танқидий жанрнинг ўрни ва нуфузи биз кутган, орзу қилган даражада эмас. Бунга балки таълим жараёнида иншо, баён каби ёзма ишларга эътибор камайиб кетгани ҳам таъсир кўрсатаётгандир. Мухтасар айтганда, халқимизнинг китобхонлик савиясини оширишда такриз имкониятларидан самарали фойдаланишимиз зарур.

Ҳилола ҚАРШИБОВЕВА,
ЎЗМУ талабаси

**Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан таълим
ЎЗБЕК тилида олиб бориладиган умумий ўрта таълим мактаблари учун 2017-2018 ўқув йилида
фойдаланишга тавсия этиладиган дарслик ва ўқув қўлланмалар рўйхати**

Т/р	Дарслик ва ўқув қўлланмалар номи	Муаллифлар	Нашр этилган йили	Таъмин-ланиш тури
1-синф				
1	Алифбе	Р.Сафарова ва б.	2017	Бепул
2	Ёзув дафтари	М.Ғуломов	2017	Бепул
3	Она тили	Т.Ғафорова ва б.	2017	Бепул
4	Ўқиш китоби	Т.Ғафорова ва б.	2017	Бепул
5	Математика	М.Аҳмедов ва б.	2017	Бепул
6	Математика дафтари	М.Жумаев ва б.	2017	Бепул
7	Атрофимиздаги олам	М.Аҳмедов ва б.	2017	Бепул
8	Тасвирий санъат	Р.Ҳасанов	2017	Бепул
9	Мусика	Х.Нурматов ва б.	2017	Бепул
10	Одобнома	О.Ҳасанбоева ва б.	2017	Бепул
11	Жисмоний тарбия	К.Маҳаммаджонов ва б.	2017	Бепул
12	Технология	И.Маннопова ва б.	2017	Бепул
13	Инглиз тили "Kids' English-1"	М.Ирискулов ва б.	2017	Бепул
14	Немис тили "Deutsch mit Spaß"	М.Дадаходжаева ва б.	2017	Бепул
15	Француз тили "Hirondelle"	С.Раҳмонов ва б.	2017	Бепул
2-синф				
1	Она тили	К.Қосимова ва б.	2016	Ижара
2	Ўқиш китоби	Т.Ғафорова ва б.	2016	Ижара
3	Русский язык	З.Абдураимова	2016	Ижара
4	Математика	Н.Абдурахмонова ва б.	2016	Ижара
5	Атрофимиздаги олам	П.Ғуломов ва б.	2016	Ижара
6	Одобнома	О.Ҳасанбоева ва б.	2016	Ижара
7	Тасвирий санъат	М.Исакова ва б.	2016	Ижара
8	Мусика	Х.Нурматов ва б.	2016	Ижара
9	Жисмоний тарбия	К.Маҳаммаджонов ва б.	2016	Ижара
10	Инглиз тили "Kids' English-2"	С.Хан ва б.	2016	Бепул
11	Инглиз тили машқ дафтари "Activities book-2"	С.Хан ва б.	2017	Бепул
12	Немис тили "Deutsch mit Spaß-2"	М.Дадаходжаева ва б.	2016	Бепул
13	Немис тили машқ дафтари "Arbeitsheft-2"	М.Дадаходжаева ва б.	2017	Бепул
14	Француз тили "Hirondelle-2"	С.Раҳмонов ва б.	2016	Бепул
15	Француз тили машқ дафтари "Cahier d' exercices-2"	С.Раҳмонов ва б.	2017	Бепул
16	Меҳнат таълими	Х.Санакулов ва б.	2016	Ижара
3-синф				
1	Она тили	С.Ғузаилов ва б.	2016	Ижара
2	Ўқиш китоби	М.Умарова ва б.	2016	Ижара
3	Русский язык	Н.Сергеева ва б.	2016	Ижара
4	Математика	С.Бурхонов ва б.	2016	Ижара
5	Табиатшунослик	А.Баҳромов ва б.	2016	Ижара
6	Одобнома	М.Холикова ва б.	2016	Ижара
7	Тасвирий санъат	М.Исакова ва б.	2016	Ижара
8	Мусика	Х.Нурматов ва б.	2016	Ижара
9	Жисмоний тарбия	К.Маҳаммаджонов ва б.	2016	Ижара
10	Инглиз тили "Kids' English-3"	С.Хан ва б.	2017	Бепул
11	Инглиз тили машқ дафтари "Activities book-3"	С.Хан ва б.	2017	Бепул
12	Немис тили "Deutsch mit Spaß-3"	М.Дадаходжаева ва б.	2017	Бепул
13	Немис тили машқ дафтари "Arbeitsheft-3"	М.Дадаходжаева ва б.	2017	Бепул
14	Француз тили "Hirondelle-3"	С.Раҳмонов ва б.	2017	Бепул
15	Француз тили машқ дафтари "Cahier d' exercices-3"	С.Раҳмонов ва б.	2017	Бепул
16	Меҳнат таълими	Х.Санакулов ва б.	2016	Ижара
4-синф				
1	Она тили	Р.Икромов ва б.	2017	Ижара
2	Ўқиш китоби	С.Матқонов ва б.	2017	Ижара
3	Русский язык	М.Каримова ва б.	2016	Ижара
4	Математика	Н.Бикбаева ва б.	2017	Ижара
5	Табиатшунослик	А.Баҳромов ва б.	2017	Ижара
6	Одобнома	М.Холикова ва б.	2017	Ижара
7	Мусика	О.Иброҳимов ва б.	2017	Ижара
8	Жисмоний тарбия	К.Маҳаммаджонов ва б.	2017	Ижара
9	Технология	И.Маннопова ва б.	2017	Ижара
10	Тасвирий санъат	А.Султаймонов ва б.	2017	Ижара
11	Инглиз тили "Kids' English-4"	С.Хан ва б.	2016	Бепул
12	Инглиз тили машқ дафтари "Activities book-4"	С.Хан ва б.	2017	Бепул
13	Немис тили "Deutsch mit Spaß-4"	М.Дадаходжаева ва б.	2016	Бепул
14	Немис тили машқ дафтари "Arbeitsheft-4"	М.Дадаходжаева ва б.	2017	Бепул
15	Француз тили "Hirondelle-4"	С.Раҳмонов ва б.	2016	Бепул
16	Француз тили машқ дафтари "Cahier d' exercices-4"	С.Раҳмонов ва б.	2017	Бепул
5-синф				
1	Она тили	Н.Маҳмудов ва б.	2015	Ижара
2	Адабиёт (1-2-қисм)	С.Аҳмедов ва б.	2015	Ижара
3	Русский язык	Ю.Мусурмонова	2016	Ижара
4	Инглиз тили "Fly High"	Л.Жураев ва б.	2017	Бепул
5	Немис тили "Deutsch"	З.Қиёмова ва б.	2017	Бепул
6	Француз тили "Bonjour la France"	А.Носиров ва б.	2017	Бепул
7	Тарихдан ҳисолатлар	У.Жураев ва б.	2015	Ижара
8	Математика	Б.Хайдаров	2015	Ижара
9	Ботаника	Ў.Пратов ва б.	2015	Ижара
10	География (Табиий география бошланғич курси)	П.Ғуломов ва б.	2015	Ижара
11	Информатика	Д.Қамолитдинова	2016	Ижара
12	Ватан туйғуси	Х.Султонов ва б.	2015	Ижара
13	Мусика	А.Мансуров ва б.	2015	Ижара
14	Меҳнат таълими	Ш.Шарипов ва б.	2015	Ижара
15	Тасвирий санъат	Т.Қўзаев ва б.	2015	Ижара
16	Жисмоний тарбия	Т.Усмонов ва б.	2015	Ижара
18	Математика (Айрим фанларга ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаблари учун)	М.Мирзаахмедов ва б.	2016	Ижара
6-синф				
1	Она тили	Н.Маҳмудов ва б.	2017	Ижара
2	Адабиёт (1-2-қисм)	С.Аҳмедов ва б.	2017	Ижара
3	Русский язык	Г.Ғасилова ва б.	2017	Ижара
4	Инглиз тили "Fly High English"	Л.Жураев ва б.	2013	Бепул
5	Немис тили "Assalom, Deutsch!"	Н.Суҳанова ва б.	2013	Бепул
6	Француз тили "Voyage en France"	З.Абдушукурова ва б.	2013	Бепул
7	Тарих	А.Саъдуллаев ва б.	2017	Ижара
8	Математика	М.Мирзаахмедов ва б.	2017	Ижара
9	Физика	Н.Турдиев	2017	Ижара
10	Биология (Ботаника)	Ў.Пратов ва б.	2017	Ижара
11	Информатика	Б.Болтаев ва б.	2017	Ижара
7-синф				
1	Она тили	Н.Маҳмудов ва б.	2017	Ижара
2	Адабиёт	Қ.Йўлдошев ва б.	2017	Ижара
3	Русский язык	С.Исламбекова ва б.	2017	Ижара
4	Инглиз тили "Fly High English"	Л.Цой ва б.	2013	Бепул
5	Немис тили "Assalom, Deutsch"	Н.Суҳанова ва б.	2013	Бепул
6	Француз тили "Bon voyage"	В.Бухин ва б.	2013	Бепул
7	Ўзбекистон тарихи	А.Мухаммаджонов ва б.	2017	Ижара
8	Жаҳон тарихи	Т.Салимов ва б.	2017	Ижара
9	Алгебра	Ш.Алимов ва б.	2017	Ижара
10	Геометрия	А.Азизов ва б.	2017	Ижара
11	Физика	П.Ҳабибуллаев ва б.	2017	Ижара
12	Кимё	И.Асқаров ва б.	2017	Ижара
13	Биология (Зоология)	О.Мавлонов	2017	Ижара
14	География	П.Ғуломов ва б.	2017	Ижара
15	Технология	Ш.Шарипов ва б.	2017	Ижара
16	Мусика	О.Иброҳимов ва б.	2017	Ижара
17	Жисмоний тарбия	Т.Усмонов ва б.	2017	Ижара
18	Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари	М.Қаршибоев ва б.	2015	Ижара
19	Информатика	Б.Болтаев ва б.	2017	Ижара
20	Алгебра (Айрим фанларга ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаблари учун)	М.Мирзаахмедов ва б.	2014	Ижара
21	Физика (Айрим фанларга ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаблари учун)	Н.Турдиев	2016	Ижара
8-синф				
1	Она тили	М.Қодиоров ва б.	2014	Ижара
2	Адабиёт (1-2-қисм)	С.Олимов ва б.	2014	Ижара
3	Русский язык	М.Роҳнова ва б.	2014	Ижара
4	Инглиз тили "Fly High English"	Л.Жураев ва б.	2014	Бепул
5	Немис тили "Assalom, Deutsch!"	Н.Суҳанова ва б.	2014	Бепул
6	Француз тили "Le nouveau voyage en France"	З.Абдушукурова ва б.	2014	Бепул
7	Ўзбекистон тарихи	Қ.Усмонов ва б.	2014	Ижара
8	Жаҳон тарихи	У.Жураев ва б.	2014	Ижара
9	Ўзбекистон давлати ва ҳуқуқи асослари	О.Каримова ва б.	2014	Ижара
10	Иқтисодий билим асослари	Э.Сариков ва б.	2014	Ижара
11	Алгебра	Ш.Алимов ва б.	2014	Ижара
12	Геометрия	А.Раҳимқориев	2014	Ижара
13	Физика	П.Ҳабибуллаев ва б.	2014	Ижара
14	Кимё	И.Асқаров ва б.	2014	Ижара
15	Одам ва унинг саломатлиги	Б.Аминов ва б.	2014	Ижара
16	География	П.Мусаев ва б.	2014	Ижара
17	Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари	Р.Қўқор ва б.	2015	Ижара
18	Информатика	Б.Болтаев ва б.	2015	Ижара
19	Чизмачилик	И.Раҳмонов	2014	Ижара
20	Жисмоний тарбия	Т.Усмонов ва б.	2017	Ижара
21	Алгебра (Айрим фанларга ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаблари учун)	М.Мирзаахмедов ва б.	2014	Ижара
22	Физика (Айрим фанларга ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаблари учун)	Н.Турдиев	2016	Ижара
9-синф				
1	Она тили	Н.Маҳмудов ва б.	2014	Ижара
2	Адабиёт (1-2-қисм)	Қ.Йўлдошев ва б.	2014	Ижара
3	Русский язык	Р.Усмонова ва б.	2014	Ижара
4	Инглиз тили "Fly High English"	Л.Жураев ва б.	2014	Бепул
5	Немис тили "Deutsch"	М.Дадаходжаева ва б.	2014	Бепул
6	Француз тили "D'un Etat à l'autre"	С.Раҳмонов ва б.	2014	Бепул
7	Ўзбекистон тарихи	С.Тиллаев ва б.	2014	Ижара
8	Жаҳон тарихи	М.Лафасов ва б.	2014	Ижара
9	Конституциявий ҳуқуқ асослари	Г.Тансиқбаева ва б.	2014	Ижара
10	Иқтисодий билим асослари	Э.Сариков ва б.	2014	Ижара
11	Алгебра	Ш.Алимов ва б.	2014	Ижара
12	Геометрия	Б.Хайдаров ва б.	2014	Ижара
13	Информатика	Б.Болтаев ва б.	2015	Ижара
14	Физика	П.Ҳабибуллаев ва б.	2014	Ижара
15	Кимё	И.Асқаров ва б.	2014	Ижара
16	Биология. Цитология ва генетика асослари	А.Зикириев ва б.	2014	Ижара
17	Жаҳон иқтисодий-ижтимоий географияси	А.Қаюмов ва б.	2014	Ижара
18	Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари	О.Мусурмонова ва б.	2015	Ижара
19	Чизмачилик	И.Раҳмонов	2014	Ижара
20	Алгебра (Айрим фанларга ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаблари учун)	Г.Насриддинов ва б.	2016	Ижара
21	Физика (Айрим фанларга ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаблари учун)	Н.Турдиев	2016	Ижара
10-синф				
1	Она тили	Н.Маҳмудов ва б.	2017	Ижара
2	Адабиёт	Б.Туҳлиев ва б.	2017	Ижара
3	Русский язык	С.Исламбекова ва б.	2017	Ижара
4	Инглиз тили	Ф.Рашидова ва б.	2017	Ижара
5	Немис тили	С.Абдуллаева ва б.	2017	Ижара
6	Француз тили	З.Давронова ва б.	2017	Ижара
7	Ўзбекистон тарихи	Қ.Ражабов ва б.	2017	Ижара
8	Жаҳон тарихи	Ш.Эргашев ва б.	2017	Ижара
9	Дунё динлари тарихи	З.Исломов ва б.	2017	Ижара
10	Давлат ва ҳуқуқ асослари	Н.Исмаилов ва б.	2017	Ижара
11	Маънавият асослари	В.Қўқоров ва б.	2017	Ижара
12	Математика (алгебра анализ асослари, геометрия)	Ш.Исмаилов ва б.	2017	Ижара
13	Информатика ва ахборот технологиялари	Н.Тойлоков ва б.	2017	Ижара
14	Физика	Н.Турдиев ва б.	2017	Ижара
15	Органик кимё	С.Машиарипов ва б.	2017	Ижара
16	Биология	А.Ғофуров ва б.	2017	Ижара
17	География	Ш.Шарипов ва б.	2017	Ижара
18	Ҷаҳриёт қадар бошланғич тайёргарлик	Ш.Убайдуллаев ва б.	2017	Ижара

2017-yil 5-avgust, № 62 (9023)

ЎЗДА МУЗҚАЙМОҚ ЕЙИШ ХАВФЛИ(МИ?)

Германиялик олимлар ўз ойларида музқаймоқ ейиш хавфли, дея таъкидламоқда. Бу ҳақда мамлакатнинг атроф-муҳит, иқлим ўзгариши, қишлоқ хўжалиги ва Гессен ер эгаларининг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш вазирлиги санитария-эпидемиология лабораторияси сайтида хабар берилди.

— Агар музқаймоқ музлаткичда кўпроқ туриб қолса ёки яхши музламаса унда микроблар ўз-ўзидан кўпая бошлайди, — дейди лаборатория раҳбари доктор Хубертус Бранн. — Бундан ташқари, музқаймоқдаги говаклар микробларнинг яширинишига муҳит яратиб беради.

Экспертлар шаҳар марказида сотиладиган музқаймоқлардан 259 та намуна олишди. Улардан 40 таси (15,4 фоизи) гигиена талабларига жавоб бермаслиги маълум бўлди. Шундан сўнг мутахассислар музқаймоқнинг ўзига эмас, балки уни сотиш ҳамда сақлаш талабларига нисбатан норозилик билдирган.

Маълумотларга кўра, ушбу топилмалар Беларусь давлат университетининг тарих факультети талабалари томонидан викинглар даврига оид археологик ёдгорликларга уюштирилган экспедиция вақтида топилган.

Факультетнинг археологик ишлар бўйича амалиёт раҳбари Виталий Сидоровичнинг таъкидлашича, мамлакатда ҳали бундай тўлиқ сақланиб қолган ашёлар топилмаган эди. Шунингдек, у мазкур буюмлардан нима мақсадда фойдаланилганини ҳам айтиб ўтган.

Шунга ўхшаш қадимги қилич 2016 йил март ойида Украина ҳудудидан топилган. Ушбу тарихий ашё қадимги ёдгорликлар сақланадиган Эстония археологик департаментида сақланмоқда. Минг йиллик тарихга эга ушбу Викинг қиличини эстонлар Украинага қайтариб беришини маълум қилган.

ПИСТА АСАБНИ ТИНЧЛАНТИРАДИ

Америкалик олимлар pista таркибидаги В₆ витамини асаб тизимининг меъёрида ишлаши, асаб толалари ўртасидаги импульсларнинг тўғри етказилишини таъминловчи миёлиннинг шаклланишида муҳим эканини аниқлади, деб ёзилди «Лента.ру» манбасида.

Писта озукавий толалар, оксил, кальций ва фосфор моддаларига, асабни тинчлантирувчи В витаминлар гуруҳи ҳамда Е витаминига бой. Шунинг учун В₆ витаминининг етишмовчилиги уйқусизлик, хотира билан боғлиқ муаммолар, ҳатто руҳий толиқишга ҳам олиб келади.

Таркибидаги антиоксидантлар қон томирларини мустаҳкамлайди ва шу тариқа юрак-қонтомир хасталикларига чалиниш хавфини камайтиради. Мутахассисларнинг фикрича, pista таркибида лютеин ва зеаксантин мавжуд бўлиб, улар кўз гавҳари ва тўр пардасининг марказий қисмида тўпланиб, ҳимоя қобилигини мустаҳкамлайди ва кўз касалликларидан муҳофаза қилади. Инсон организми лютеин ва зеаксантин ишлаб чиқара олмайди, шунинг учун организмда уларнинг зарур миқдорини таъминлашда pistaнинг ўрни алоҳида. Пистада иммун тизими фаолияти учун муҳим саналган фолий кислотаси, биотин, рибофлавин, ниацин витаминлари ҳамда фосфор, калий ва мағний каби минераллар мавжуд.

Пистадаги Е витамини соғлом тери учун энг муҳим моддалардан бири бўлиб, терининг қуриши ва қарилқда пайдо бўлувчи доғларнинг олдини олади. Писта таркибидаги темир моддаси камқонликда тавсия этилади. Тўйинмаган ёғ кислоталари эса моддалар алмашинуви тартибга солади ва организмда ортиқча ёғ тўпланишининг олдини олади.

АНТИБИОТИКЛАРДАН МЕЪЁРИДА ФОЙДАЛАНИШ КЕРАК

Британиялик олимлар шифокорларга беморларни тўлиқ даволаш курси давомида антибиотиклардан фойдаланмасликни тавсия қилгани ҳақида «BMJ» журналида ёзилди.

Олимларнинг фикрича, антибиотиклар билан даволаш одам организмда даволашни қийинлаштирадиган супербактерияларнинг пайдо бўлишини тезлаштиради. Шунингдек, тадқиқотчилар беморларнинг аҳоли яхшилана бошлагач препаратларни қабул қилишни тўхтатиш лозимлигини айтиб ўтган. Аммо британиялик олимларнинг ушбу тавсиялари Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти (ЖССТ) томонидан тасдиқланган маълумотларга мос келмайди. ЖССТ маълумотномасига кўра, айнан антибиотиклар ёрдамида бемор аҳоли ёмонлашувининг ҳамда касалликларнинг оғир формалари юзага келишининг олдини олиш мумкин.

«The Telegraph» нашри экспертларнинг таъкидлашича, кўпчилик шифокорларнинг тавсиялари индивидуал характерга эга бўлиб, улар антибиотиклар билан даволашнинг қисқа муддатли усулини тавсия қилади. Шу боис соҳа мутахассислари британиялик олимларнинг фикрига бефарқ муносабатда бўлмаслик керак, деб ҳисоблашмоқда.

САҚИЧ ЮЗГА АЖИН ТУШИРАДИ

Америкалик мутахассислар сақични яхши кўрувчилар эрта пайдо бўлувчи ажинлардан азият чекишини аниқлагани ҳақидаги мақола «American Journal of Clinic Nutrition» нашрида босилди.

Дерматологларнинг маълум қилишича, доимий равишда сақич чайнаш юз мускулларига таъсир қилади. Оқибатда оғиз атрофи териси ўз таранглигини йўқотади. Косметолог-жарроҳ Жозел Шлессингернинг таъкидлашича, оғиз атрофи ва лабдаги ажинлар муаммоси бўйича мурожаат қилувчи аксарият беморлар доимий равишда сақич чайнайди.

Тадқиқотчиларнинг фикрича, пластик жарроҳлик хизматидан фойдаланувчилар юз терисини филлер ёрдамида таранглаштиради. Сақич эса таъсирни тескари томонга ўзгартиради.

ЭКСПУРСИЯ ПАЙТИ АРХЕОЛОГИК БОЛГА ТОПИЛДИ

Беларуснинг Кордон археологик мажмуасида эркаларга тегишли «Торнинг болғаси» деб номланувчи буюмлар топилди. Мазкур асбоблар эраизмининг IX-X асрига тегишли экани ҳақида «Sputnik» манбасида ёзилди.

ЭМЛАШДАН БОШ ТОРТМАНГ

Америкалик олимлар болаларни қизамиқ ва қизилча эпидемиясига қарши эмлаш жараёнига эътиборсиз қараш қанчалик хавфли эканини исботлади. Ушбу тадқиқот натижалари «Jama Pediatrics» журналида батафсил ёритилди.

Бир йил давомида 2-11 ёш оралигидаги эмланган болалар миқдори 5 фоизга тушиб кетиши оқибатида қизамиқ билан касалланиш уч мартага кўпайган. Уни даволаш учун эса давлат бюджетидан 2,1 миллион доллар сарфланган.

Аввалроқ олимлар ўсмирлар орасида кенг тарқалган папилломавирусларга қарши эмлашдан бош тортиш давлат бюджетига катта зарар етказиши ҳамда қўшимча сарф-харажатларнинг кўпайишига олиб келиши ҳақида огоҳлантирган эди.

Дилшод РЎЗИКУЛОВ, Эъзоза НАЖИМОВА тайёрлади.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги раҳбарияти ва жамоаси Тошкент вилояти халқ таълими бошқармаси бошлиғи Номоз Рўзикуловга онаси

ТУРДИХОЛ аянинг вафот этганлиги муносабати билан таъзия билдиради.

Аслида, ҳеч бир ваҳимага ўрин йўқ эди. Одамлар миш-миш тарқатиб, бир-бирларининг юрагига гулгула солданиб бўлиб қолишганим, ё пашшадан фил ясашга одатланишганим, кўрғон аҳли орасида бу гап йилдиримдай тез тарқади. Кўрғоннинг барча пучмоқларигача бир зумда етиб борди. Шу ҳудудда яшовчилар хаёлида беихтиёр саволлар кезинди: "Энди нима бўлади? Қандоқ қиламиз? Нега шундоқ экан?". Ана шундай сарсавол кўнларнинг бирида кўрмагур ишларни юмалоқ ёстиқ қилиб, чала-яримини ора йўлда қолдириб, уйга суриб юбордим. Мақсадим — йўл устидаги дўконга бирров кириб-мўралаб ўтиш. Менинг бу дардимга ҳам ўша миш-мишлар сабабчи эди. Чунки неъматларга бой дастурхоннинг кўрки бўлакча бўлади.

Гарчанд улкан бир идорада кичик оромкурси эгаси бўлсам-да, ҳамма қатори яшаш — юриб-туриш, еб-ичиш менга ҳам ёқади. Битта фарқим, кун қизиган паллада пакида киртишланган тап-тақир бошимни муздай сувга ювиб, кўчада гир-гир айлана-ётган салқин шабадада эрм-маклаб тутиб туришни хуш кўраман. Бошда гап кўп, айтиш-моқчи, гап бошидан каллага чалғимайлик... Чунки ҳар қандай исроф ҳеч кимга ёқмайди; одамнинг кайфи ўчади. Асли, ҳар ишининг бадастир бўлишини хуш кўрадиган бир одамман. Кўрғон дўкони қаршида турган гавжум оломон ёнига бориб, дарров навбатга турмоқчи бўлдим. "Хў-ў, рўйхат ва рўйхатчи бор", дейишди. "Исмингиз?". "Собир!". "Қурак саккизинчи бўлдингиз!". "Хўп!". "Хў, акў, узоклашманг, ако ҳолда рўйхатдан ўчириласиз!". Пўписига қарши: "Овозингни ел олсин", деб кўйдим ичимда.

Рамазон ёзга тушган кунлар... Ҳаво исигандан исиб ётир. Исик ҳам галми — гунорта қуёши нақ манглайимда — тандир оғзидан олов пуркайди. Оғзим ёпиқ бўлгани учун бошқаларнинг ҳам ўзимдай деб ўйладим. Одамда шундай туйғу бўлади. Дейлик, тўй ёки бошқа маросимга айтилган бўлса, йўлда кетаётган одамларнинг ҳаммаси шу тўйга бораётгандек туюлади. Бошқаларни ўзига тенглаштиради...

Ҳалиги жойга қарасам, рўйхатчи йигитнинг боши тап-тақир. Калла менга хуш ёқадиган тарзда тоза киртишланган; сочдан кўра соқоллари бироз ўскироқ. Соқолига қараб, хойнаҳой, суннат хурмати шундай қиёфа касб этгандир йигит, деган хаёлга бордим. Навбатни пойлаш учун дўкон бикинидаги дарахтининг олакурқк соясида турдим. Давра талабига кўра оғоҳ бўлишм лозим. Кетиб қолинса, рўйхатдан ўчирилади ва табиийки, дўконга яқинлашнинг иложи бўлмайди. Бу эса хавфли. Хавф ёмон нарса — ичми кемиради, хаёлини тўзғитади, юракни ғим-ғимийди; ҳаловат йўқолади. Хуллас, ўша олакурқк сояда турибману ора-орада халиги рўйхатчига қарайман; қараб кузатаман. У ниҳоятда хушёр, кетиб қолувчини рўйхатдан шу захоти ўчирадигандай. Мендан хавфсирадими, билмадим, негадир мен томонга тез-тез қараб қўётгандек туюлди. Таъқибчи кўзини чалғитиб, бир соатлар атрофни айланиб вақт ўтказишни мўлжаллаган эдим. Бироқ халиги ўйноқи, югурик қўздан узоклашнинг имкони бўлмади. Сояда қоққан қозикдек туравердим. Ора-сира бир кўлим билан дарахтга су-

кириб турибди. Одам бундай шинам кийимда навбатчилар орасида ўзини ноқулай сезаркан. Чунки бошқалар кўрғончадаги қўшқаватли гиштин уйларида шундоқ бири иккинчисини етаклаб чиқиб келган. Бирови уй кийимда, бошқалари исик бўлгани учун майкачан ҳатто, оёқларига бир боғичи узилган ёки чарми ункиб кетган, эски шиппак илиб олганлари ҳам бор. Кўлига ёш гўдагини кўтариб, навбат учун кўшни қиз билан бирга келган бир жуён рўйхатчи томон талипинди: "Укажон, бизни ҳам ёзиб

рўзадор бўлса керак деб ўйлаганим рўйхатчи бир пайт шапиллатиб сақич чайнай бошлади. Хайф сенга, ширин хаёл! Шу маҳал дўкондан бир шериги унинг ёнига келиб, қулоғига алланима деб шивирлади. Яқинроқ турганим учун шивир эшитилди. Рўйхатчи худди аввалги овозда янгиланиб эълон қилди: "Санок бир юз ўттиз олтига. Ичкарида махсулот камрок. Навбат турганлардан кимгадир етмай қолса, хафа бўлиш йў-ў...". "Нима?", "Нега рўйхат қиялсан йўмаса?". "Что за дела?". "Биза етмия тугул-

хабарини эълон қилди: "Махсулот ҳаммага етмаслиги мумкин. Аммо юқоридан бошлиқ келади. Сотилиш жараёнида шахсан ўзлари гувоҳ бўлишлари керак. Эҳтимол, ёнида ёрдамчилари бордир, суратга ҳам тушириши лозим. Кўрғон тарихи учун зарур. Акс ҳолда ҳолимиз не кечади? Маҳалла обрўси нима бўлади? Кўрғонимиз иснодга қолади...". Кўзини одамлардан олиб қочаётган рўйхатчининг кейинги гаплари қулоғимга кирмади. Бизнинг ишхонада ҳам бир-бир шундай ҳол юз беришига кўникиб, мулоим тортиб қолган эдим. Кайфият жиндай бўзилди. Асабийлашувдан фойда йўқ. Бу жой дўкон, ишхона эмас. Гарчанд шовқин-сурон фойда бермаса ҳам, бир ролга кириб, дағдагани каттартириб юборсам-микин, деган васваса ўтди кўнглимдан. Улуғ кўнлар хурмати ўзини тийдим; тишни титша босдим. Чарчадимми? Йўқ, чанқанган экманан. Қуруқшаган лабларимни яладим, ёрилган бўлса керак — лабим андак ачишди; томоғим қақради. Хуллас, нурафшон дари-чанинг очилиш маросими бир неча соат ортга суриладиган бўлди. Энди навбатда турганлар юзюда рўйхатчига шубҳа билан қараш ҳолати сезилгандек эди. Аввалига шаққиллаб, тетик-тетик гап сотаётганларнинг ҳам шашти пасайган, ҳатто онаси қўлида чинкириб хархаша қилаётган чақалоқ ҳам чарқокдан инграмай қолган, айримлари пишиллаб уй-қўга кетган.

Рўйхатчи ҳамон навбат кетига одам тиркашга давом этарди. Бироқ унинг ҳам шиддати сўнгган, "Хаммага етатимикан?" деган саволига ҳафсаласизгина "Бугун бўлмаса, эртага... Эртага эрталабдан худди шу рўйхат асосида беравуза", деган гапни илова қилмоқда эди. Текширувчи бошлиқ келишини кутиш ҳам қўзилгандан қўзилди.

Ташқи кўринишдан кўрғон аҳлига бегона бир киши дўконга кириб кетди. Айрим соҳда хотинлар уни бошлиқ деб ўйлади, шекилли, дари-ча очилишидан умидланиб қимирлаб қолишди. Четроқда ўтирганлар ғимирлаганлар ёнига борди. Мен халиги келган кимсада бирор хосият кўрмадим. Бепарвогина ўтиравердим. Бегона киши қандай хотиржам дўконга кирган бўлса, ўшандай сиполик билан — ўзига қадалган кўзларга мутлақо бепарво, чиқиб келди. Рўйхатчининг шериги эса бир қадам орқада пилдираб унга эргашди. Кузатиб қайтаркан, нигоҳлари билан рўйхатчини излади. Бир лаҳза нигоҳлар тўқнашганда, ёнига имлади. Рўйхатчи гоз юриш билан кўллари ники томон керганча бизнинг яқинимизда пайдо бўлди. Икковининг сирли пичирлаши, айнисқа, рўйхатчининг асабийлашиб: "Одамларга нима деймиз? Шарманда бўлдиқ" деган гапига шериги "Шармандаси нимаси? Бир кун минг кун эмас. Бугун бўлмаса, эртага!" деб жавоб беришидан вазият танглигини илғади. Рўйхатчи дўкон ичидан шериги олиб чиққан навбатдаги хабарни овоза қилди: "Одамлар, тарқалинлар! Эртага эрталаб kelasizlar...".

Уйга кириб келганимда вақт оғиз очишга яқинлаб қолган эди.

Баҳодир НУРМУХАММАД

Навбат

Ҳикоя

янаман. Бошқаларда ҳам зерикиш сезилади. Бир кампир дўкон олдида ётқизилган ямашил, сунъий ўтлар устига ўтириб олди. Рўйхатчи энаси тенги шу кампирга дарҳол танбех берди ва ўрнидан тикка тургазиб қўйди. Менинг ҳам оёқларим толиқди. У ёқдан бу ёққа, бу ёқдан у ёққа уч-тўрт қадам юрдим.

Навбатга ёзилгучиларнинг сони тобора ортиб борарди. Рўйхатчи олдида бориб, санокча қизикдим. Орадан ҳеч қандай вақт ўтмаган, аммо санок шиддати тез, саксондан ошиб кетибди. Рақам ва фақат навбатда тургучилар исмигина битилган ярим ғижимланган сарғимтир қозғога бир қур боқилинган ҳам ўзи бўлмади. Одам гавжум, оёқ учигача тиккайиб бўйинни чўздим. Биров келиб, билибми ё билмасдан, елкаси билан туртди. Олдимда турган жуён устига қулашимга сал қолди. Индамидим. Ёнида ёш боласининг қўлидан тутиб турган ўрта ёшли хотин менга дағдага оҳангида сўз кетди: "Нима қиёссиз? Сиздан олдин келганлар турибди, ана орқада одамлар бор, ўша томонга ўтиб олинг". "Кечирасиз, мен аллақачон рўйхатга ёзилганман. Сон-санокни билмоқчийдим, холос". "Шундоқ демайсизми? Ман қаттдан билибман!". Санок юзга яқинлабди. Навбат рақамимга қарадим: "48. Собир". Хайрият! Топ-тоза; усти чизилмаган. Тикилинчдан секин сирғалиб чиқиб олдим. Рақам ва исм пок-покиза турганига амин бўлгач, хотиржам ортга тисарилдим. Бироқ ҳали дўкон даричаси очилишидан нишон йўқ.

Ишдан қайтаётган одамман. Шу боис пўрим кийиниб олганман: дазмолланган мовибранг қўйлак, оч кулранг шун, оёқда — хитойларнинг дунёга машҳур "Хинда" фирмаси махсулоти — ялтиллаган қимматбаҳо ёзги туфли; майда тешикчаларидан шамол

қўйинг. Икки кишимиз!". Рўйхатчи йигит ишига бағоят пишиқ, бамисоли давлат миқёсидаги жуда муҳим топшириқни адо этаётган масъул эди. Навбатга келгучининг айнан ўзини ўз кўзи билан кўрмагунча қалами қимирламайди. Келгучини бош-оёқ обдон кузатади. Навбат шартларини тушунтиради: "Оладиган нарсангизни аниқ билгин. Ҳар қандай махсулот ёнига нимадир қўшилиши мумкин. Норизолар бўлса айтсин ёки бошқа дўконга борсин!". Ҳалиги жуён: "Укажон, бизни ҳам ёзиб қўйинг. Икки кишимиз!" деди тагин. Шунда рўйхатчи исмингиз ва иккинчингиз ким, деган маънода жувонга қаради. "Мен фалончиман, яна ана қўшним", деди. Рўйхатчи кўшни қизни излади. Кўриниши тўладан келган бўлса ҳам, қизнинг бўйига ишонмади. "Ёши ўн олтига етмаганлар рўйхатга ёзилмайди". Қуёштўсар қора ҳайбатли кўзойнаги юзининг ярмини ёпиб олган қўшни қиз деганимиз: "Нима девотсиз, вой. Аллақачон паспорт олганман. Дўконга ҳам ҳужжат кўтариб юрийми, оқа?" деди бормай-келмай. Кўзойнак юзидан манглайига кўтарилиб, сочларини қучоқлаб олди. Шунда унинг қизиқ кўзлари нисбатан япалоқ юзи билан аразлашгандек кўринди. Қизнинг арзини қўшнилар қучлаб тушди. Рўйхатчи иккинчиди, сўнгра хотинларнинг ғалағовурига бош суқилини истамасди чоғи, бурни аралаш пўнгилаб бўлса-да, халиги қўшни қизни рўйхатга тиркаб қўйди.

Атрофга рўйхатчининг овози янгради: "Ҳеч ким узок кетмасин. Ўчириб ташлайман! Рақам билан қақираман. Ҳеч ким рақамини эсидан чиқариб қўймай! Ўз вақтида жавоб бермаганларни излаб юрайман! Тушунарлими?". Айримлар оғохлантиришга "Тушунарли! Тушунди! Маъкул!" деб жавоб қайтарди. Мен

ми?". Рўйхатчи қараса вазият жиддий тус оладиган, юмшатиш учун синиқ овозда: "Ичкаридан шундай хабар беришди", деб айбни у томонга ағдариб қўя қолди. Ичкари махмулот, унда нима гаплар содир бўлаётганини биров билса қани. Ҳамманинг назари бир даричага қадалган. Шу даричанинг очилишига ҳамма интиқ. Ичкарида алланима талраклаб кетди. Дарицага яқин турган хотинлар одатларига содиқ ҳолда "Келди, келишди. Кимдир яқинлашди. Очишмоқчи, шекилли", деб бир-бирларига умидли қараб бевозталанди; бири бирини турткилаган бўлди. Буни кўрган рўйхатчи ўтирган ўрнидан қўзғалиб, безовталар олдида борди. Ҳалиги эзгу хаёл бат-тар парчаланди. Тақир бошли соқолдор тиззасини ҳам ёппайдиган бир шўртлик кийиб олибди. Бу манзарани мулоҳаза қилиб улгурганимча йўқ, у дарица олдида етиб бориб, халиги хотин-халажнинг бир сафга тизиш билан машғул бўла кетди. "Вақт бўлди", деди кимдир. Шунда рўйхатчи уни сал бўлмаса жеркиб, итдай талашига оз қолди: "Сотатингиз тўғри ишлийдими опоки? Ҳали вақт бору-ув, қаққа шошилавуза-а?! Шошилманглў-ў!". Шу орада халиги шериги дўкондан тезлашиб чиқиб келаверди ва рўйхатчини четга қақириб, яна алланималар деди. Рўйхатчининг ранги-рўйи ўчмичрагандай бўлди. Бу ҳолдан ичкарида нимадир юз берганини тахмин қилиш мумкин эди. Уларни узокдан таъқиб қилиб турган одамлар икки шерикнинг ўзаро пичир-пичирини яхшиликка йўймоқда эди: "Қўшимча "Капучино"ни олиб ташлаш керак", "Ун килодан берилиши мумкин", "Бугун одам кўп, дўконнинг иккинчи дари-чаларидан ҳам сотилади-ёв". Дўкон олдида ҳамланган юздан ортиқ одам хаёлидан ўтгани оғизга чиқиб улгурмасданоқ, рўйхатчи шеригининг

Мураббий ва ота-она ҳамкорлиги

Ёш спортчи муваффақиятида муҳим аҳамиятга эга

Жавоҳир Тошмуҳаммедов Чилонзор туманидаги болалар ва ўсмирлар спорт мактабида турон яккакураши билан шуғулланади. У шу йилги тумандаги 101-умумтаълим мактабининг 9-синфини аъло баҳоларга тамомлади. Мақсади сари дадил одимлаётган Жавоҳир спортда ҳам ҳавас қилса арзигулик ютуқларга эришди. Жорий йил Қозоғистоннинг Чимкент шаҳри мезбонлик қилган жаҳон кубоги баҳсларида 45 килограмм вазн тоифасида иштирок этиб, шохсупага кўтарилгани унинг ана шу эзгу мақсади сари ташлаган яна бир қадами бўлди.

Жавоҳир эришаётган ютуқлардан унинг ота-онаси жуда мамнун. Дилбандининг спортга ошно бўлиб, соғлом ва баркамол улғаяётгани бир олам қувонч бағишлайди уларга. Шу ўринда ёш спортчи эришаётган муваффақиятлар сири нимада экани билан қизиқди.

— Ўғлим бир гал туман микёсидаги мусобақада қатнашиб, ютқазди, — дейди Жавоҳирнинг дадаси Жамол Тошмуҳаммедов. — Ҳали тажрибасиз эди-да у пайтлари. Шунда руҳи анча чўкди. Ўзига ишончиям сусайди чоғи, машғулотларга боришга ҳам ҳафсала қилмай қўйди. Мураббийи Содиқ Қосимов мен билан боғланиб, вазият-ни тушунтирди. Шундан сўнг Жавоҳир билан дилдан суҳбатлашдим. “Ҳали ҳаммаси олинди. Мағлубиятдан тўғри хулоса чиқаришни ўрган. Шохсупага ҳеч қачон осонлик билан етиб бўлмайди. Арзимас ҳаракатдан арзимас натижа чиқади” деб, унга насиҳат қилдим. Ишонсизми, шундан кейин ҳам бир неча бор мағлубият аламини тотиб кўрди. Шундай пайтлари нафақат жисмонан, балки руҳан ҳам чиниқа

бошлаганини илғаб, жуда хурсанд бўлдим. Спорт кишини тетиклаштириш, иродасини тоблаш билан бирга руҳини ҳам чиниқтираркан. Устози билан ниятимиз якдиллиги ўз самарасини берди.

Дарҳақиқат, дастлабки паллаларда, айниқса ўсмирлик чоғида ҳар қандай спортчининг мағлубиятдан руҳи синиши, тушкунликка тушиши табиий. Ахир, ким ҳам совринни бой бергиси келади?! Бундай вазиятда малакали мураббийлар ота-она ҳамкорлигида ўз кўрсатмалари асосида шогирдини ҳаттолар устидан кўпроқ ишлаб, тинимсиз шуғулланиб, маҳоратини оширишга ундайди.

Умидли спортчининг ютуқлари замирида ота-она ва мураббийнинг узвий ҳамкорлиги нечоғли муҳим ўрин тутишини Жавоҳирнинг онаси ҳам алоҳида таъкидлади:

— Ўғлим ўн йилдан буён спорт билан шуғулланиб, кам бўлмади, анча чиниқди. Ҳатто, охириги марта қачон касал бўлгани ҳам ёдимда йўқ. Ўқинишда ҳам аълочилар сафида бўлди. Соғ танда — соғлом ақл, деб шуни айтишса керак-да. Яна бир му-

Болалар ва ўсмирлар спорт мактаби шахмат тўғрисидаги лавҳа.

ҳим жиҳати, оилада спортчининг таомномасидан у шуғулланаётган машғулот турига кўра қандай маҳсулотлар ўрин олиши зарурлигини биз, ота-оналар кўп ҳам биллавермаймиз. Фарзандининг тажрибали мураббийи билан бу борада баҳаслашаркан иш тутиши ҳар қандай она учун қўл келиши шубҳасиз.

Ушбу замонавий мажмуада ёш авлодининг спорт билан шуғулланиши учун барча шарт-шароит муҳайё. Айниқса, таътил бошлангандан буён тўғрақлар спортсевар ёшлар билан доимо гавжум. Ҳозир масканда 1347 нафар ўғил-қиз енгил атлетика, бадминг гимнастика, волейбол, стол тенниси, бадмингтон, таэквондо (WTF), қиличбозлик, кураш бўйича 46 нафар малакали мураббийдан сабоқ олмақда. Футбол, теннис ҳамда камондан ўқ отиш майдонлари ва 18х42 ҳажмдаги спорт зали болалар ихтиёрида. Ўғил-қизларнинг са-

ломатлигини муассаса тиббиёт ходимлари доимий назорат қилиб боради.

Мураббийлар машғулотларни қатъий тартиб ва интизом асосида олиб бориш билан бирга спортчиларнинг ота-онаси билан ҳам узвий ҳамкорликни йўлга қўйган. Жонли мулоқотлар юзага келлаётган муаммо ва камчиликларни ўз вақтида бартараф этиш ҳамда эришилаётган муваффақиятларнинг асоси бўлиб хизмат қилмоқда. Шундан бўлса керак, муассасада юқори натижаларга эришаётган умидли спортчилар талайгина.

— Шогирдим Ирода Миртожиева шу йил Вьетнамда бўлиб ўтган қитъа биринчилигида 59 килограмм вазн тоифасида иштирок этиб, фахрли учинчи ўринни эгаллади, — дейди таэквондо (WTF) бўйича мураббий Музаффар Тожибоев. — Яна бир шогирдим Мадинабону Алиева мамлакат чемпио-

тида голиб бўлиб, жорий йилнинг 24–27 август кунлари Мисрда бўлиб ўтадиган жаҳон биринчилигига йўланмани қўлга киритди. Ҳозир беллашувда муносиб иштирок этиш учун қизгин тайёргарлик олиб бораёмиз. Мусобақада чаққонлик, эпчиллик ва чидамлик билан бирга руҳий устунликка эга бўлиш яқунда кўп нарсани ҳал қилади. Мадинабону билан яқка тартибдаги машғулотларда шу жиҳатларга алоҳида эътибор қаратаёмиз. Бунда оилавий муҳитнинг ўрни алоҳида.

— Кўпчилик ота-оналар қатори фарзандимизнинг соғлом вояга етиши ва бўш вақтини мазмунли ўтказиш мақсадида Мадинабонунинг бир неча йил аввал бадий гимнастика тўғрисида бердик, — дейди онаси Диллора Алиева. — Аммо қизимиз айнан таэквондо билан шуғулланиш нияти борлигини айтди. Унинг шахдини кўриб, бунга истар-истамай рози бўлдик. Вақт ўтгани сайин Мадинабонунинг спортга қизиқиши ошиб бораётганини мураббийи ўзаро суҳбатларимизда кўп бор таъкидларди. Бора-бора у мусобақаларда совриндор бўлди. Ўшанда мураббийнинг маслаҳати тўғри эканига, унинг истеъдодини тўғри йўналтиришга амин бўлдим.

Ҳа, барча ишлар тизимли равишда йўлга қўйилган маскандагина салмоқли натижаларга эришиш мумкин. Чилонзор тумани болалар ва ўсмирлар спорт мактабида бу борада ибратли тажриба тўпланганига қузатувларимиз давомиди яна бир карра амин бўлдик.

Сардор МУСТАФОЕВ,
ЎзДЖТУ талабаси

Боланинг ёзги оромгоҳларда дам олиши, энг аввало, унинг ўзи ўрганиб қолган ҳаёт тарзидан бироз четга чиқиб, мустақил фикрлаш ва ҳаракат қилиш қобилиятининг ривожланишига туртки беради.

Чилонзор туманидаги 181-умумтаълим мактабида ҳам ўқувчиларнинг ёзги таътил даврини мароқли ва мазмунли ўтказишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Хусусан, «Ёз — 2017» концепсияси доирасида

ҳам китобхонлик тарғиботида алоҳида эътибор қаратяёмиз, — дейди Чилонзор туманидаги 181-мактаб директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Бахтиёр Бердиев. — Мактаб кутубхонаси болалар адабиётига оид ранг-баранг китоблар билан бойитилгани болаларнинг мутлоага қизиқишини янада оширди. Қолаверса, Мирзо Улуғбек, Фафур Фулом номидаги маданият ва истироҳат боғлари, Алишер

Таътил сурури

мактаб қошидаги «Кўёшча» кундузги болалар соғломлаштириш майдончасида ўқувчилар турли тўғрақ машғулотларга қамраб олинди.

Жорий йил ёзги соғломлаштириш даврининг ҳар бир мавсумида майдончага 120 нафардан ўқувчи жалб этилди. «Моҳир қўллар», «Ёш китобхон», «Ёш рассом», «Инглиз тили», «Компьютер саводхонлиги», «Табиатшунос» тўғрақларида болажонлар малакали мураббийлардан сабоқ олмақда. Спортсевар болалар ўртасида режа асосида футбол, волейбол, кураш, дзюдо, стол тенниси, шахмат ва шашка бўйича беллашувлар уюштирилаётгани ўқувчиларнинг вақтини мазмунли ўтказишга хизмат қилмоқда.

— Ўқувчиларнинг ёзги таътилида

Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий боғи, Теурийлар тарихи давлат музейи, Ўзбекистон давлат табиат музейига уюштирилаётган саёҳат, қизиқарли учрашувлар таътил унутилмас ва эсда қоларли таассуротларга бой тарзда ўтишини таъминлаётди.

Чилонзор тумани ХТМФМТТЭБ, Ёшлар иттифоқининг туман кенгаши, «Кўтарма» маҳалла фуқаролар йиғини ҳамда бошқа ташкилотлар ҳамкорлигида ўтказилаётган спорт мусобақалари, қизиқарли викториналар ва маданий-маърифий тадбирлардан болалар қалби бир олам қувончга тўлаётгани шубҳасиз.

Озода РЎЗИКУЛОВА,
ЎзДЖТУ талабаси

Спортсевар ўқувчилар мусобақаларда беллашди

Ўқувчиларнинг ёзги таътилининг мароқли ўтказиш, уларнинг спорт билан шуғулланишлари учун шароит яратиш, жисмонан чиниқтириш мақсадида Бувайда тумани ХТМФМТТЭБда уч ойга мўлжалланган чора-тадбирлар режаси ишлаб чиқилди.

«Ёз — 2017» спорт мусобақаларида 1–4-синф ва 5–8-синф ўқувчилари ўртасида стол тенниси, енгил атлетика, мини футбол, қўл тўпи, шахмат бўйича мусобақалар ўтказилди. Уни ташкил этишда туман мактабларида фаолият олиб бораётган 161 нафар жисмоний тарбия фани ўқитувчисининг меҳнатини алоҳида эътироф этиш ўринли. Беллашуларда тумандаги 53 та мактабдан иштирок этган жами 800 ўқувчининг 400 нафарга яқини қизлардир.

Бошлангич синф ўқувчилари ўртасида бўлиб ўтган баҳсларда 25, 28, 24, 13 ва 10-мактаб жамоалари пешқадамлик қилди. «Ақл гимнастикаси» баҳсларида 16-мактаб жамоаси биринчи, 35-, 14-мактаб ўқувчилари эса иккинчи ва учинчи ўринларни қўлга киритди.

5–8-синф ўқувчилари ўртасида ўтказилган баскетбол мусобақасида 530 нафар ўқувчи иштирок этди. Мусобақада фаоллик, чаққонлик, эпчиллик бобида 10-мактаб жамоасига етадигани топилади. «Ёз — 2017» спорт мусобақаларида фаол иштирок этган болаларга диплом ва эсдалик совгалари улашилди.

Таъкидлаш жоизки, туманда спортнинг қўл тўпи, юнон-рум кураши, футбол, дзюдо, шахмат, баскетбол турлари кенг оммалашган бўлиб, бунини ўқувчиларимиз қўлга киритаётган муваффақиятларда ҳам кўриш мумкин. Жумладан, 9-умумтаълим мактабининг баскетболчи қизлари «Умид ниҳоллари» спорт мусобақаларининг республика босқичида вилоят шарафини ҳимоя қилган бўлса, яқинда ўтказилган шахмат бўйича Осиё чемпионатига бувайдалик ёшлар муносиб иштирок этди. Бу эса туманда умидли спортчилар улғаяётганидан далолат беради.

Усмонали ТИЛЛАЕВ,
Бувайда тумани ХТМФМТТЭБ
эстетик йўналишдаги фанлар
методисти

Спортга меҳр берган спортчи

кўплаб ютуқларга эришади

Тўпни моҳирлик билан қабул қилиб, белгиланган жойга йўллаётган Мафтуна ва Мунисани машғулотдан сўнг мураббий ёнига чақириб, ҳаммаси яхши, аммо профессионал теннисчи бўлиш учун тинимсиз ишлашдан, меҳнатдан қочмаслик кераклигини айтиб, руҳлантирди. Ана шундай машғулотларда тобланган спортчи қизлар шу йилнинг ноябрь ойида Қозоғистоннинг Остона шаҳрида ўтказиладиган ёшлар ўртасидаги Осиё чемпионатида Тожикистонда бўлиб ўтган Марказий Осиё босқичида галаба қозониб, қитъа биринчилиги йўлланмасини кўлга киритди.

Бугун Республика олимпия заҳиралари теннис мактабида Мафтуна Қахрамонова ва Муниса Ашурбекова каби кўплаб иқтидорли спортчилар тарбияланмоқда. Ушбу теннис мактаби мамлакатимизда тенниснинг кенг оммалашшига хизмат қилиб келмоқда. Мактабга тажрибали мутахассис Самиг Абидов раҳбарлик қилади. Самиг ака ёш спортчиларга, теннис мактаби тарбияланувчиларига ўз ҳаёти мисолида теннисга, умуман спортга қизиқиш, меҳр бериш келажақда моҳир спортчи бўлиб етишишнинг энг муҳим омили эканини таъкидлашдан чарчамайди. Самиг акани 10 ёшлигида акаси ўша пайтлардаги "Спартак" спорт мажмуасидаги теннис тўғрисида олиб боради. Бошида катта қизиқиш билан тўғаракка қатнаган ака-укаларнинг шафти бироз пасайганини сезган мураббий бошқача йўл тутди. Болаларнинг ота-онасига мактуб йўллаб, уларнинг иқтидорли эканини эътироф этган ҳолда, охири пайтлари машғулотларга эътибори бироз сусайганини ҳам қўшиб қўяди. Оила бошлиғи Козим ака болаларни ёнига чақириб, бошлаган ишни ярим йўлда чала қолдириш яхши эмаслигини, ўғил бола қатъиятли, мард бўлса ҳаёт қийинчиликлари мардонавор енгиб ўтишини яхшилаб тушунтиради. Шундан сўнг ака-ука яна спортга қайтиб, маҳоратли спортчилар бўлиб етишди, кўплаб ютуқларга эришди.

— Президентимиз раҳнамолигида спортни ривожлантириш, ёш авлодни ҳар томонлама соғлом ва баркамол этиб тарбиялашга қаратилган алоҳида эътибор туфайли юртимизда бошқа спорт турлари билан бирга теннис ҳам кенг оммалашиб, маҳоратли спортчилар етишиб чиқмоқда, — дейди теннис мактаби директори Самиг Абидов. — Бугун халқаро майдонларда Ватанимиз шарафини муносиб ҳимоя қилаётган Денис Истомин, Фаррух Дўстов, Тимур Исмоилов, Окгул Омонмуродова, Нигина Абдураимова, Сабина Шарипова, Влада Яхшибарова, Гўзал Юсупова каби моҳир ракетка усталарини дунё теннис мухлислари яхши танийди. Уларга ҳавас қилиб, ушбу спорт сирларини ўрганишга бел боғлаган ўғил-қизлар учун мактабимизда барча имкониятлар яратилган. Мамлакатимиз Биринчи Президентининг 2008 йил 29 апрелдаги қарори билан ташкил этилган Республика олимпия заҳиралари теннис мактаби тарбияланувчилари орасидан 1 нафар халқаро тоифадаги спорт устаси, 9 спорт устаси, 33 нафар спорт усталигига номзод етишиб чиқди.

Ушбу мактабда 52 ёш теннисчига 10 нафар халқаро тоифадаги мураббий сабоқ беради.

— Мактабда халқаро талабларга жавоб берадиган 20 теннис корти мавжуд, — дейди мураббий Омон Аннакулов. — Уларнинг 13 таси резина қопламали, 4 таси қум билан қопланган очик корт, 3 таси усти ёпиқ кортлардир. 2 машғулот зали, ёзги сузиш ҳавзаси, тренажёр зали ўқувчилар ихтиёрида. Қизлар ўртасидаги анъанавий "WTA Tashkent Open" ва эркеклар ўртасидаги "ATP Tashkent Challenger" мусобақалари айнан мана шу теннис мактаби кортларида ўтказилади. Мактабга ўқувчилар 5-синфдан қабул қилинади. Синов имтиҳонлари жараёнида ўқувчининг билими, жисмоний ҳолати ва кортда қандай ҳаракат қилиши асосий мезонлардандир. Теннис мактабида тажрибали теннисчилар томонидан ёш ўқувчиларга маҳорат сабоқлари ташкил этилади. Бу ўқувчиларнинг теннис сирларини пухта эгаллаши ва тажриба тўплашида муҳим омил бўлиб хизмат қилади.

Ақмал ИСЛОМОВ,
«Ma'rifat» муҳбири

В.ГРАНКИН олган суратлар.

Ma'rifat

ТА'СИС
ЕТУВЧИЛАР:

О'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
О'zbekiston Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi, О'zbekiston
Ta'lim, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Бosh muharrir vazifasini bajaruvchi
Husan NISHONOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga
olingan. Indeks: 149, 150. F-815. Tiraji 34151.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — 233-50-55;
kotihiyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

ISSN 2010-4334

«Ma'rifat» dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat
ruxsati bilan amalga
oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqiriz
qilinmaydi va mullifga
qaytarilmaydi.

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:

Malohat TOSHOVA, Faxriddin RAHIMOV.
Navbatchi muharrir:
Rayhona XO'JAYEVA.
Navbatchi:
Faxriddin RAHIMOV.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxona manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'zA yakuni — 22.05 Topshirildi — 22.50

12 456